

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографически)

на

ХІІ^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа извънредна сесия).

XXV заседание, срѣда, 29 май 1902 г.

(Отворено въ 2 ч. и 30 м. слѣдъ иладнѣ подѣ прѣдседателството на подпрѣдседателя г. Д. К. Поповъ.)

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: (Звъни.) Засѣданието се отваря.

Г-нъ секретарьтъ ще прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь И. Еневъ: (Прочита списъка. Отсѣтствуватъ г. г. прѣдставителитѣ: М. Абаджиевъ, Г. Бѣльовъ, И. Веселиновъ, Л. Дуковъ, М. Каравасилевъ, Д. Карамановъ, Б. Кръстевъ, Н. Марковъ, Т. Михайловъ, Г. Пеневъ, М. Такевъ, Ю. Теодоровъ и Д. Цанковъ.)

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Отъ 178 народни прѣдставители отсѣтствуватъ 13. Има законното число народни прѣдставители — засѣданието продължава.

Ще направи нѣкои съобщения. Постѣпилъ е отъ Министерството на Финанситѣ бюджетопроектътъ за разходитѣ на Министерството на Търговията и Земледѣлието. Сѣщо постѣпилъ е бюджетопроектътъ за разходитѣ на Министерството на Финанситѣ. Тия бюджетопроекти ще се изпратятъ на бюджетарната комисиѣ.

Постѣпило е сѣщо едно прѣдложение отъ Самоковския народенъ прѣдставителъ г. Карастояновъ, за прибавление къмъ закона за чуждестраннитѣ дипломи една забѣлѣжка. Ще му се даде ходъ своеврѣменно.

А. Каранешевъ: Азъ имамъ да направя едно питане къмъ г. Министра на Търговията и Земледѣлието, относительно закона за мѣрките и теглилитѣ. Въ закона отъ 18/ХІІ 1888 г., утвърденъ на 19 януарий 1889 г., при утвърждението е казано, че тоя законъ отъ 1 юний 1889 г. влязъ въ сила за мѣрките, за хранитѣ, а за останалитѣ

мѣрки и теглилки — отъ 1892 г. Но оттогазъ досега старитѣ мѣрки — окитѣ — при мѣренето съ кантаръ и вмѣстимостъ, си оставатъ сѣщитѣ на много мѣста. Така напр., при ходенето ми по агитация, навсѣкѣдѣ селянитѣ се оплакватъ — а така сѣщо и мои нѣкои другари потвърдяватъ това, — че при продажбата тегленето става на стари оки, и послѣ търговцитѣ, когато ги прѣобрѣщали въ кила, правѣли злоупотрѣбления. Така щото, питамъ г. Министра на Търговията и Земледѣлието, какво мисли да направи, или мисли ли да приложи закона, като се изхвърлятъ всички стари мѣрки и останатъ само новитѣ.

Министъръ П. Абрашевъ: Азъ мисля, че законътъ и сега се прилага, а ако нѣкѣдѣ има нѣкои, които нарушаватъ тоя законъ, отъ това обстоятелство не слѣдва, че законътъ не се прилага. Трѣбвало би полицията да си отваря очитѣ и да прѣслѣдва тия, които злоупотрѣбаватъ. Въ всѣки случай, азъ вземамъ актъ отъ питането на г. Каранешева и ще направя дѣто трѣбва постѣпки, за да се бди за прилагането на закона.

К. Досевъ: Азъ имамъ да направя едно питане къмъ г. Министра на Финанситѣ. Доколкото помня, въ едно отъ миналитѣ засѣдания г. Министърътъ на Финанситѣ обясни, че е разпоредилъ за изплащането на градобитнината. Едно отъ пострадалитѣ села отъ градобитнина прѣзъ 1900 г. е и с. Алваново, Ескиджумайска околия, и отъ направената ми справка, кога ще се изплаща на това село, оказа се, че отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието не били прѣдставени списъци, но тази недѣля щѣли да бѣдатъ прѣдставени. Отъ друга страна, бирникътъ е отишълъ да екзекутира

за даждия. Азъ намирамъ за нужно да попитамъ г. Министра на Финанситѣ, не намира ли за добръ да разпореда спирането на ексекутирането до изплащането на тия хора градобитнината, за да може да си посрѣщнатъ даванията.

Министъръ М. Сарафовъ: Такива заявления ми сж правилн мнозина отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, по частенъ пжтъ, и азъ съмъ ги винаги удовлетворявалъ.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Има думата г. Драгиевъ.

Д-ръ К. Милановъ: Азъ има да направя прѣди него едно питане, защото г. Драгиевъ ще говори по дневния редъ.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Г-нъ Драгиевъ, Вие по дневния редъ ли ще говорите?

Д. Драгиевъ: По дневния редъ.

Д-ръ К. Милановъ: Азъ не зная дали въ отсъствието на г. Министра на Правосъдието мога да направя туй питане, но ако е възможно, да го направя сега.

Министъръ М. Сарафовъ: Можете и сега да го направите.

Д-ръ К. Милановъ: Г-да народни прѣдставители! Извѣстно ви е, че прѣди нѣколко дена въ в. „Новъ Вѣкъ“, брой 455, отъ 13 май т. г., се напечатана едно писмо отправено отъ Герчо Рапчовъ, Шуменски адвокатъ, до народния прѣдставителъ г. Доспатски, въ което, между другото, като се споменаваше за настояването да се касира изборътъ въ Османпазарската околия, между другото въ това писмо казваше: (Чете.) „Понеже 18 май наближава, напомни на Христа — обяснява се, че това е Министърътъ на Просвѣщението — да говори министру Радеву да помѣсти въ списъка за помилване и Мжтжпа. Ние бѣхме уредили съ главния секретаръ така, че се нѣмаше нужда отъ особени ходатайства прѣдъ Радева сега; но, за нещастие, той миналъ на друга длъжностъ, та всичко по-рано наредено се разстрои. Гледай да не забравишъ това“. Дѣйствително на 18 май Мжтжпа бѣше помилванъ съ една година. Заради това азъ желая да се обясни, това помилване на какво основание е сторено и на какво основание е ходатайствувано, въпрѣки окръжното, издадено отъ Министертвото на Правосъдието, още повече, че това вѣстникитѣ го загатнаха и азъ, като шуменски гражданинъ, зная, че Мжтжпъ Х. Алиевъ е родомъ отъ Шуменъ, и го познавамъ много добръ. Министертвото на Правосъдието въ 1901 г., на 23 януарий, е издало едно окръжно подъ № 1.185, съ което се забранява на прокуроритѣ да ходатайствуватъ за помилване на прѣстѣпници, които сж осѣдени

на повече отъ една година и не сж излежали $\frac{3}{4}$ отъ наказанието си, и ако не отговарятъ на условieto за прѣдсрочно освобождаване. Г-нъ Мжтжпъ Х. Алиевъ е родомъ отъ Шуменъ, той е осѣденъ за умишлено убийство на Минча Анковъ отъ Шуменъ, когото прободѣ съ ножъ на 9 срънцу 10 май, и Шуменскиятъ окръженъ съдъ го осѣдилъ на 10-годишенъ строгъ тъмниченъ затворъ. По това дѣло г. Доспатски му бѣше защитникъ. Подиръ това апелацията намали наказанието му. (Гласове: Нѣма Министра на Правосъдието!) Азъ зарадъ туй желяехъ да дойде г. Министърътъ на Правосъдието... (Отъ дѣсницата: Това сж частни дертове!)

Министъръ М. Сарафовъ: Както виждате, Вие развизате една интерпелация. Ако обичате, обрѣнѣте го на интерпелация, защото питането се отнася до единъ фактъ, или до едно станало събитие.

Д-ръ К. Милановъ: Щѣхъ да помоля г. Министра на Правосъдието да ми отговори, отгмѣнено ли е това окръжно, и на какво основание е помилванъ Мжтжпъ Х. Алиевъ. Тия сж причинитѣ, по които азъ мога да направя едно питане, още повече, че менѣ ми е извѣстно, какво безъ всѣ какво ходатайство на прокурора е станало това помилване. (Гласове: Да дойде министра!)

Министра на Финанситѣ: Имайте добрината да свършите, ние ще му съобщимъ!

Д-ръ К. Милановъ: Мжтжпъ Х. Алиевъ дѣйствително е помилванъ съ 1 година и излежалъ само 1 година и 3 мѣсеца отъ наказанието си, тѣй като апелацията го осѣди само на 4 години строгъ тъмниченъ затворъ. Обаче, прокурорътъ не го е прѣдставилъ нито въ миналия, нито въ послѣдния списъкъ на 18 май за помилване и не е извѣстно, кой е ходатайствувалъ за неговото помилване. Прѣписъ отъ тази присѣда за осѣждането му още сега се прати на окръжния съдъ. Ето защо азъ желяехъ да зная отгмѣнено ли е окръжното № 1.185 отъ 1901 г., съ което изрично се забранява ходатайството на прокуроритѣ за помилване, какви сж били извънреднитѣ обстоятелства да се не погледне на това прѣдписание на министерството и кой именно е подалъ заявление за неговото помилване, тѣй като, доколкото ми е извѣстно, чрѣзъ прокурора не е по длъжностъ ходатайствувало за помилването на Мжтжпъ Х. Алиевъ. Това е питането, което отправямъ къмъ г. Министра на Правосъдието, защото азъ мисля, че нѣмаше защо да се прави запитване.

Д. Колевъ: Азъ имамъ да направя едно питане къмъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, обаче той отсъствува.

Министъръ М. Сарафовъ: Ако е бърза работата, може да започнете.

Д. Колевъ: Тогазъ, да я разправа.

Прѣзъ 1897 г., когато се утвърдяваха бюджетитѣ отъ Разградската окръжна постоянна комисия, понеже Поповската околия се числѣше къмъ Разградската, бѣха утвърдени въ бюджетитѣ по 200 л. за желѣзни каси отъ 7 общини. Тази сума околийскиятъ началникъ, по силата на чл. 73 отъ закона, я е събралъ отъ общинитѣ. Оттогазъ насамъ нито каситѣ сж доставени, нито паритѣ сж върнати на общинитѣ. Сега околията е отдѣлена отъ Разградъ и е присъединена къмъ Шуменъ, а Разградъ къмъ Русе. Така щото, общинитѣ си диятъ паритѣ ту отъ Шуменъ, ту отъ Русе и не знаемъ дали не сж изгубени. Та щѣхъ да попитамъ г. министра. Тѣй сжщо има и за инструменти около 7—800 л., които сжщо така сж изгубени и нито паритѣ сж върнати, нито инструментитѣ сж доставени. Туѣ запитване имахъ да направя къмъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, обаче той отсѣтствува.

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ мисля, че тия свѣдѣния можехте да съберете отъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи, но азъ ще събера самичкъ тия свѣдѣния — понеже нѣма г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи — и утрѣ, може би, ще ви дамъ обяснения.

В. Димитровъ: Има да направя едно питане къмъ г. Министра на Финанситѣ. На 21 май т. г. е постѣпило едно заявление, една молба, въ Министерството на Финанситѣ отъ 200 души Ямболски граждани, дребни търговци, занаятчи, еснафи, въ които се тѣжатъ за една търговия, контрабандна, упражнявана въ Ямболска околия и отчасти въ Новозагорската околия отъ нѣкакви си чужди подданици, тѣй наречени ганозлии, които контрабанда минаватъ отъ границата — отъ Турция прѣзъ Къзъллагачко, нахълтватъ съ своитѣ коне, натоварени съ различни стоки, прошарватъ цѣлата Ямболска околия, продаватъ стокитѣ, правятъ трампа съ тѣзи стоки и пакъ минаватъ границата. По този начинъ тѣ не само че не плащатъ никакви данѣци къмъ нашата държава, но нѣкои отъ тѣхъ, които биватъ хванати отъ финансовитѣ агенти, плащатъ единъ нищоженъ данѣкъ въ сравнение съ това, което плащатъ всички дребни търговци въ Ямболско — данѣци, разбира се, които сж много по-голѣми спрѣмо нашата държава, както и тѣхнитѣ тегиби. Питамъ г. министра: има ли извѣстие отъ това заявление и какви мѣрки мисли да вземе спрѣмо тия чужди подданици, които независимо отъ това че правятъ контрабандна търговия, но и прѣнасятъ стоки прѣзъ границата, безъ да плащатъ мита?

Министъръ М. Сарафовъ: Това заявление до мене не е дошло. Азъ не съмъ го получилъ и не ми е докладвано, но веднага ще направя справка по това нѣщо и мога да Ви увѣря, че, ако има нѣщо, ще взема мѣрки, за да се прѣврати.

П. Ковачевъ: Отъ 1 до 25 май т. г. въ Османпазарската околия сж извършени петъ прѣдumiшлени убийства. Искамъ да питамъ както г. Министра на Правосѣдието, тѣй и г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи: иматъ ли свѣдѣния за тия прѣдumiшлени убийства, взели ли сж нѣкакви мѣрки за улавяне на прѣстѣпницитѣ, тѣй като, споредъ моитѣ свѣдѣния, нито единъ отъ прѣстѣпницитѣ не е още заловенъ. (Нѣ кой отъ прѣдumiшленитѣ: Това е работа на прокурора!)

Министъръ Х. Тодоровъ: Менѣ ми се струва, това питане едва ли може да се направи въ такава форма, тѣй като има извѣстна тенденция. Възможно ли е петъ прѣдumiшлени убийства да има и да не сж взети мѣрки? Петъ прѣдumiшлени убийства да станатъ въ една околия и прокуроръ, и властъ, и полиция да не взематъ мѣрки — възможно ли е, и какво кара запитвача да прави тия въпроси?

П. Ковачевъ: Азъ искахъ да зная какви сж причинитѣ на туй печално явление. (Смѣхъ.) Защото въ Османпазарската околия, споредъ статистическитѣ данни, досега не е имало повече отъ едно-два убийства прѣзъ цѣла година; нито..., а сега само въ 25 дена се случватъ петъ убийства! Послѣ, споредъ моитѣ свѣдѣния, причината е бездѣйствието на полицейската властъ, и вслѣдствие на туй, защото не сж взети мѣрки за подобруване персонала на полицейската властъ.

Министъръ М. Сарафовъ: Произшествиата сж станали, може би, но не може да се твърди, че полицейско-административнитѣ власти не сж направили своята длѣжностъ. Безсъмѣнно е, че ако има такива работи, полицията е направила длѣжността си и сезирала правосѣдието. Ако има такова нѣщо, азъ ще попитамъ въ министерството и ще ви кажа.

Д. Драгиевъ: Г-да прѣдumiшленители! Азъ имамъ желанието да кажа нѣколко думи по дневния редъ. Ще ви моля най-почтително да имате търпѣние да ме изслушате. Чл. 40 отъ правилника, който не е още измѣненъ, гласи: (Чете.) „Затваряпето на засѣданията и опрѣдѣлението на дневния редъ за слѣдующето засѣдание се извѣстява отъ прѣдumiшленителя слѣдъ прѣдварително съвѣщание съ Събранието“. То едно. Чл. 5, буква б: (Чете.) „Длѣжноститѣ на прѣдumiшленителството сж: да обявява дневния редъ на засѣданието, да туря на гласуване въпроситѣ и да обявява резултатитѣ. Така опрѣдѣлениятъ дневенъ редъ се обявява на видно мѣсто“ и пр. Който е приѣстствувалъ, г-да прѣдumiшленители, въ миналото засѣдание докрай и който слѣдъ това е ималъ случай да прочете дневния дневенъ редъ, той ще да види, че този дневенъ редъ освѣнъ дѣто не бѣ опрѣдѣленъ съгласно начина, посоченъ въ правилника, по въ него има и работи, прибавени отпослѣ.

Прѣдumiшленителствующъ Д. К. Поповъ: Съобщете ги, г-нѣ Драгиевъ!

Д. Драгиевъ: Вие помните твърдѣ добръ, че когато стана частъ 7, г. Франги, който прѣдседателствуваше тогава, вмѣсто да постѣпи съгласно чл. 40 отъ правилника, да се съвѣщае съ Народното Събрание за дневния редъ, той удари звънца като изрече думитѣ: „вдигамъ засѣданието“, безъ да бѣде опрѣдѣленъ прѣдварително дневниятъ редъ. Въ това врѣме, г-да прѣдставители, ние взехме думата и поискахме да се поставятъ на пръвъ дневенъ редъ за дневното засѣдание нѣколко прѣдложения отъ законодателенъ характеръ, които вече повече отъ 10 дена стоятъ сѣ на дневенъ редъ, но за тѣхъ редъ не дохожда. Азъ се справихъ въ стенографическото бюро и утвърдихъ се въ мисълта си, че дѣйствително работата стои така, както съмъ и азъ схваналъ тогава всрѣдъ глъчката. Прѣдложихме ние първи едно прѣдложение, прѣдложи слѣдъ насъ министъръ Сарафовъ друго прѣдложение за дневенъ редъ и, съгласно правилника, г. прѣдседателствующиятъ бѣше длъженъ да тури на гласуване, прѣди всичко, поставеното по-напрѣдъ прѣдложение, и ако то се не приемеше или приемеше, тогазъ да се турѣше на гласуване прѣдложението на г. министра. Какво, обаче, стана? Г-нъ прѣдседателствующиятъ остави настрана нашето прѣдложение, тури на първо мѣсто прѣдложението на г. министра за дневенъ редъ, наруши чрѣзъ това правилника и направи въ добавъкъ още едно нарушение: той не тури на второ гласуване поне нашето прѣдложение, макаръ да му се падаше първо гласуване, а вдигна пакъ засѣданието и си отиде. Защо се вършатъ тия работи, г-да? Вие сте свидѣтели всинца, че отъ нѣколко врѣме насамъ ние правимъ скромни усилия да се поставятъ нѣколко законодателни прѣдложения на дневенъ редъ. Тукъ, въ Събранието, има шушукане и вънъ, въ бюфета, се говори, че тѣзи прѣдложения се правѣли за нѣкаква реклама. (М. Стояновъ: Вѣрно е, г-нъ Драгиевъ! — И. Георгиевъ: Не е вѣрно; мълчи, че и вамъ ще кажатъ, че и вие сте снесли едно недоносче!) Понеже тѣзи прѣдложения не сѣ поставени на пръвъ дневенъ редъ и днесъ, а вече 10—12 дена става откажъ искаме да се поставятъ, ще ми позволите да кажа нѣколко думи за тѣзи прѣдложения, за да видите дали е реклама.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Тази вечеръ, при нареждането на дневния редъ, ще туримъ на гласуване прѣдложенията Ви.

Д. Драгиевъ: Моля да ме оставите да говоря!

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Говорѣте по дневния редъ.

Д. Драгиевъ: Азъ ще се постарая да Ви прѣдставя доводи, че Вие сте длъжни да ги турнете на пръвъ дневенъ редъ; ако ги отхвърлите, то е Ваша работа.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Ще ги туря на дневенъ редъ като гласува Народното Събрание.

Д. Драгиевъ: Азъ искамъ да кажа нѣколко думи по тия прѣдложения, защото тѣ сѣ важни. А Вие сте длъжни да слушате. (Глъчка.) Искамъ да се прѣреди Вашиятъ дневенъ редъ.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Не сѣ на дневенъ редъ. Не може да говорите! Нѣмате думата, г-нъ Драгиевъ! Азъ Ви правя забѣлжка!

Д. Драгиевъ: Можете да направите и 10 забѣлжки, но сте длъжни да ме изслушате! Вчера, когато се гласуваше прѣдложението...

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Вие знаете при какви обстоятелства се гласува първото прѣдложение.

Д. Драгиевъ: Въ края на засѣданието, отъ тогавашния прѣдседателствующъ г. Франги когато се прѣдложи на гласуване първото прѣдложение за дневенъ редъ, азъ вдигнахъ ръка за това прѣдложение, защото смѣтахъ, че вие ще дѣйствувате съгласно правилника, защото смѣтахъ, че се полага на гласуване моето прѣдложение, което и трѣбваше да се постави; затуй гласувахъ, затуй гласувахъ и други. Азъ очаквахъ сега да видя на първо мѣсто тия законопроекта и не ги виждамъ. Азъ ще направя прѣдложение да прѣдпиествуватъ тѣ сега въ дневния дневенъ редъ и ще се помъжа да прѣдстави нѣкои доводи, не мои, а ваши, за важността на тия законодателни прѣдложения, за да ги турите на пръвъ дневенъ редъ. По това, мисля, сте длъжни да ми дадете да говоря.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Дневниятъ редъ е нареденъ. Направѣте прѣдложение и по него ще гласуваме.

Д. Драгиевъ: Азъ ще направя прѣдложението си и азъ искамъ да обоснова това си прѣдложение, защото вие искате мотиви. Днеска, когато говорихъ въ бюджетарната комисия, вие казахте: мотивирайте; е добръ, оставѣте ме и тукъ да мотивирамъ. (Смѣхъ.) Г-да, искамъ да мотивирамъ прѣдложението си, да видите поне отчасти основанията, по които ние искаме да направите едно прѣреждане на дневния редъ. Мисля, че въ това отношение имамъ право. (Н. Цановъ: Кое да се прѣреди?) Да се постави на първо мѣсто едно законодателно прѣдложение.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Направѣте по-напрѣдъ прѣдложението си! Нѣма нужда отъ мотиви.

Д. Драгиевъ: Г-да прѣдставители, азъ прѣдлагамъ, едно отъ тия прѣдложения, което да се постави на пръвъ дневенъ редъ, съ което да се занимаемъ сега — закона за градобитнината. Каз-

вамъ, че се намиратъ хора, които твърдятъ, че това предложение било направено за реклама. Е добръ, този законопроектъ, който ние внасяме, ние го искаме непрѣмънно да се разгледа, ето по кои съображения.

Н. Гимиджийски: Г-нъ председателю, разискваме ли сега по закона за градобитнината или какво правимъ?

Председателствующъ Д. К. Поповъ: На основание вътрѣшния правилникъ не мога да Ви дамъ думата, г-нъ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Трѣбва да си мотивирамъ предложението за прѣреждането на дневния редъ. Разберѣте това. (Я. Забуновъ: Човѣкътъ си мотивира предложението.) Ние сме дошли тукъ да работимъ и така разбираме нашата дѣятелностъ, че само съ единъ бюджетъ и единъ заемъ не може и не трѣбва да се върнемъ между нашитѣ избиратели. И на това основание и дѣдо Цанковъ даже прѣдложи единъ законопроектъ. Вие казвате, че го внасяме за реклама. Добръ, по нѣкои отъ тия прѣдложения, които внасяме, сж били неотколѣ и прѣдложения вали, г-да цанковисти, и ние искаме, прочее, днесъ едно ваше предложение да се постави на пръвъ дневенъ редъ. Мотивитѣ, които изказваме за неговото разглеждане, казалъ ги е твърдѣ добръ г. Людскановъ. (И. Бобековъ: Глупости не искаме да слушаме! — Глъчка.) Ние искаме да се постави на пръвъ дневенъ редъ законопроектътъ за градобитнината, защото „България“, казва ни г. Людскановъ, „е страна земеделѣческа. Благосъстоянието ѝ се крѣпи главно върху 500.000 отдѣлни земеделѣчески стопанства съ дребно земеделѣие. Колкото е по-трайно и устойчиво всѣко отъ тия домакинства, толкова е по-трайно благоденствието на цѣлата страна“. Ние искаме, г-да, да се постави на разглеждане туй прѣдложение, защото „отсѣмъването на единъ законъ като този е едно нещастие за земеделѣцитѣ“, защото „тия земеделѣлци, на които произведенията бждатъ унищожени отъ стихийтѣ“, казва г. Людскановъ, „тѣ ставатъ слаби, безпомощни, бѣднѣятъ и сж принудени да се борятъ за парче хлѣбъ, нежелателно да мислятъ за усъвършенстването на своето стопанство“. (Голѣмъ шумъ.) Азъ само нѣкой и другъ редъ ще ви прочета отъ мотивитѣ на г. Людсканова. „Градобитнината е най-болната и най-недѣлватата страна, отъ която страда българското земеделѣческо население, основата на нашата държава“. (Д-ръ Г. Гаговъ: Това сме го чели, г-нъ Драгиевъ. — С. Савовъ: Още миналата година!) Виждамъ, че има нужда да ви го припомнимъ. (Смѣхъ.) Г-да прѣдставители, печално е, че почитаемото болшинство не иска да му се четатъ тия мотиви, които ви е посочилъ уважениятъ министъръ г. Людскановъ още лани за необходимата нужда отъ единъ добъръ законъ за градобитнината. Азъ нѣма да злоупотрѣбявамъ съ вашето търпѣние

и затова ще кажа накъсо пѣколко думи възъ отъ тѣзи доводи, посочени тукъ. (И. Воденчаровъ: Чл. 32 отъ правилника!) Споредъ смѣтката, г-да прѣдставители, посочена и въ този законопроектъ, се установява, че нашата страна има ежегодно загуба отъ градобитниина срѣдно 4.000.000 л...

Председателствующъ Д. К. Поповъ: Слушайте, г-нъ Драгиевъ, ще направите ли предложението си или не?

Д. Драгиевъ: (Продължава.) И че всѣка година се убиватъ посѣвитѣ на 56.000 домакинства. Това е една пагуба ужасна! Тѣзи сж мотивитѣ, по които е внесенъ законопроектътъ лани, тѣзи и много други, така сжко важни, сж мотивитѣ, по които ние искаме да бжде поставенъ на първо разглеждане този законопроектъ и днесъ.

Т. Орловъ: Дневенъ редъ нѣма да нареждаме, г-нъ председателю! (Глъчка.)

Д. Драгиевъ: Защо не се постави на разглеждане и този законопроектъ, искамъ да зная азъ? Г-нъ министърътъ ми каза, че трѣбвало да чакаме до есенъ. Добръ, г-да, по ние не можемъ да чакаме, когато и отъ самото министерство дори ни се казва на колко милиона възлиза загубата на народа. Затова ние не можемъ да чакаме.

Г. Кжрджиевъ: Нали е туренъ на дневенъ редъ, защо говорите?

Д. Драгиевъ: Туренъ на дневенъ редъ, но тамъ дѣто никогъ нѣма да му дойде редъ.

Председателствующъ Д. К. Поповъ: Свършихте ли предложението си?

Д. Драгиевъ: Не съмъ свършилъ. Не ме оставете да свърша. (Смѣхъ.)

Председателствующъ Д. К. Поповъ: Вие сами не желаете да се работи!

Д. Драгиевъ: Ние желаемъ да работимъ, но вие не желаете. Ако вие желаете да се стори нѣщо, щѣхте да поставите на разглеждане тия прѣдложения. Оставете ме да говоря. Още малко и ще свърша, нѣма да ви чета вашитѣ мотиви. (Смѣхъ.) Тия господа тамъ може и да се смѣятъ, защото на мнозина отъ тѣхъ занятието имъ е писалката, каквото е, може би, и моето. И единъ министъръ може да иска отлагането на законопроекта за градобитнината за паесенъ, защото неговата министерска писалка градъ я не бие, както и вашата адвокатска чанта, г-да, градъ я не бие. (Ржкопѣскане отъ земеделѣческата група.) Азъ апелирамъ тукъ поне къмъ ония селяни, къмъ ония хора, които се намиратъ доста въ редовѣтъ на болшинството, които знаятъ какво нѣщо е да ти бжде изложена стоката, да ти бждатъ изложени посѣвитѣ

подъ облакът, обръщамъ се къмъ тѣхъ и ги моли да убѣдятъ своитѣ другари да иматъ малко търпѣние. Г-да! Трѣбва да ви е извѣстно, че цѣли 66 дена сѣ прѣзъ лѣтото, прѣзъ който градъ пада. Тѣзи злочести дни настѣпватъ вече. Азъ мога да ви прочета писма отъ провинцията за хората, на които посѣвитѣ сѣ вече убити. (Голѣмъ шумъ.)

А. Влажневъ: Не те ли е срамъ да плачешъ за земледѣлцитѣ, бе! Ние сме земледѣлци, ти не си земледѣлецъ.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Г-нѣ Драгиевъ, кажете какво искате!

Д. Драгиевъ: Каквито и да сте, ще ви кажа, че не се интересувате за онѣзи, които изкарватъ осемдната си прѣхрана съ трудъ и потъ, които, очаквайки съ радостъ обилна жетва, днеска, може би, съ боси крака газатъ градушенъ порой и ошакватъ, убититѣ си посѣви. Това сѣ го стрували мнозина отъ васъ и мнозина други го струватъ и сега. Заради това нѣмате право да се гаврите, когато се говори за съдзитѣ на вашитѣ избиратели.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Г-нѣ Драгиевъ, кажете прѣдложението си, кажете какво искате.

Д. Драгиевъ: Малко търпѣние! Обърнитѣ Вашитѣ думи къмъ вашето болшинство!

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Г-нѣ Драгиевъ, ако желаете искрено да се работи, трѣбва да направите накратко прѣдложението си, а ако искате да продължавате до довечера по този начинъ, както говорите сега, бѣдѣте увѣрени, че никакъвъ резултатъ нѣма да се постигне.

Д. Драгиевъ: Азъ щѣхъ да свѣрша досега, ако ме оставѣхте свободно да говоря.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Кажете какво искате.

Д. Драгиевъ: Ще ви кажа какво искамъ.

Г-да прѣдставители! Ние искаме, освѣнъ закона за градобитнината, да се постави на разглеждане и прѣдложението за измѣнение общинскитѣ налози. Защо? Защото, когато това прѣдложение рѣчемъ да разгледаме, ще трѣбва да се ужасимъ отъ онаа неправда, която е вложена въ той законъ. (Смѣхъ.) Тамъ ония селяни партизани, които се смѣятъ, когато азъ говоря по тоя въпросъ, ще имъ обадя, че въ закона за общинскитѣ налози 2.995.000 и нѣколко стотини грѣшци лева се взематъ отъ селското население и се даватъ на София, Пловдивъ и други градове. Това е неправда, на която отмахването ние искаме и имаме право да искаме. (Глъчка.)

Г. Пасаровъ: Г-нѣ Драгиевъ, я кажете колко Ви плащате, като плачете. (Голѣмъ шумъ. Прѣрѣ-

каниа между г. г. Пасаровъ, Д. Колевъ, И. Георгиевъ, Я. Забунувъ.)

Д. Драгиевъ: Г-нѣ прѣседателю! Възстановете типината да се изкажа. Тая типина е по-трѣбна повече на болшинството, нежели на насъ 10—12 души. Тая типина ще ви трѣбна, пазиѣте я!

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Г-нѣ Драгиевъ, моли Ви, кажете какво искате. Вие сами възбуждате страститѣ съ своето говорене.

Н. Гимиджийски: Той е рѣшенъ да вика, макаръ и 3 часа.

Д. Драгиевъ: Ако маслите да ме спрете по тоя начинъ, казвамъ ви, че нѣма да ме спрете.

Друго законодателно прѣдложение, което искаме да се разгледа, то е законопроектътъ за челяднитѣ имоти. Може въ този законопроектъ да има членове, които да не намѣрятъ одобрението на мнозина отъ васъ — ваша работа е; измѣнитѣ го, допълнитѣ го, окастрѣте го, каквото щете го направѣте — по ние искаме да се разгледа. Защо, ще кажете? Защото на всища е извѣстна истината, макаръ нѣкои да искатъ да я отричатъ, че обезземеливането въ България върви съ бързи крачки. Оня день, когато се говорѣше по отговора на тронното слово, се прѣдстави една смѣтка отъ единъ уважаемъ прѣдставител, отъ която се вижда, като че ли нѣма подобно обезземеливане. Е добръ, поставѣте този законопроектъ на дневенъ редъ, за да ви покажемъ, че туй обезземеливане го има, и го има много повече, отколкото нѣкои мислятъ. Ние искаме поставянето на този законопроектъ, защото сме увѣрени, че съ него ще изникне и другъ единъ въпросъ — въпросътъ за кредита, въпросътъ за капиталата на земледѣлческитѣ каси. Какъ вие искате да мълчимъ, г-да, когато официални лица заявяватъ, че капиталътъ на земледѣлческитѣ каси е отишълъ въ рѣцѣтъ на лихонимцитѣ? Чувате ли, капиталътъ на земледѣлческитѣ каси отива безвъзвратно въ рѣцѣтъ на лихонимцитѣ! Всички ония, които не искатъ тукъ разглеждането на подобно едно прѣдложение, имамъ основание да ги подозирамъ, че и тѣ сѣ лихонимци. (Протестации отъ нѣколко мѣста.) Г-нѣ Арсениевъ! Ако Вие ми казвате, че трѣбва да пия студена вода, когато говоря за челяднитѣ имоти, позволѣте ми да Ви пошिताмъ: Вашиятъ подникъ не стоеше ли лани подъ такъвъ единъ законопроектъ? Ето защо Вие пийте една студена вода.

А. Урумовъ: Ама не сме длѣжни да слушаме тукъ...

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Г-нѣ Драгиевъ! Моли, не се обръщайте къмъ другитѣ.

Д. Драгиевъ: Азъ свѣршвамъ, г-да! Ние не искаме да ви прѣчимъ въ работата. (Нѣкои отъ

прѣдставителитѣ: Добри!) Нѣмаме туй желание. Заявихме го по-напрѣдъ, заявяваме го и сега. Ние имаме едно единствено желание: да се поставятъ тии, както и другитѣ законопроекти и прѣдложения на разглеждане. Вие ще кажете: тѣ сж много. Добри, поставѣте ги едно по едно. Ако ли се каже, че нѣмаме време, азъ бихъ посочилъ на обстоятелството, че ние всѣки денъ и при всѣко едно засѣдание, намѣсто въ 2 ч., както гласи правилникътъ, почваме засѣданията въ 3 ч. (Г. Кърджиевъ: И ти ни бавишъ три часа!) Четиридесетъ дена стоимъ вече тукъ, имаме вече 25 засѣдания, 12 часа само ако бѣхме економисали за това, ако бѣха се отваряли засѣданията по-редовно, щѣхме да разгледаме досега поне една отъ тѣзи работи и щѣхме да я свършимъ.

Прѣдседателотвующъ Д. К. Поповъ: Вие самѣ сте отсъствували!

Д. Драгиевъ: Кога съмъ отсъствувалъ? Вземѣте стенографическитѣ протоколи и ми посочете кога съмъ отсъствувалъ.

Г-да прѣдставители! Можете тукъ да се смѣете, можете тукъ да се гаврите, толкозъ повече че ни се плаща и по 20 л. на денъ; сега да се смѣемъ е много лесно, но имайте прѣдъ видъ, че тази извънредна сесия ще има и край, и че и болшинството, и опозиционнитѣ прѣдставители, всинца ще идемъ между ония, които сж ни пратили. Нека туримъ ржката на сърцето си и да се попитаемъ: можемъ ли да се върнемъ съ спокойна съвестъ между ония хора, които сж ни пратили тукъ, които сж пратили и насъ, и васъ, безъ да сме извършили нѣщо и за тѣхъ? Можемъ ли да се върнемъ и да имъ кажемъ, че сме гласували само единъ бюджетъ, или че сме гласували единъ заемъ? Нѣма ли тѣ да ни запитатъ: ами друго? Ами и за насъ нѣщо? Обезземеленитѣ земледѣлци нѣмаатъ ли право да ни запитатъ: какво сторихте за насъ? (Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: Иматъ право!) Отъ 56 хиляди челяди, на които споредъ министерската статистика се убиватъ посѣвитѣ всѣка година и тѣрпятъ една загуба срѣдно 4.000.000 л., ще се намѣрятъ, казвамъ, нѣкои отъ тия озлочестени вече хора да ни попитатъ: какво сторихте за насъ? Азъ мисля, г-да прѣдставители, че ние първи и съ време трѣбва да си зададемъ тоя въпросъ. Ако ли нѣкоя отъ тия прѣдложения ви не хареса, вие го видоизмѣнитѣ, но ние настояваме да се разгледатъ тия законодателни работи. Нека да се разглеждатъ и изборитѣ — ние не искаме да прѣчимъ на изборитѣ; запитвайте правителството — можемъ да го запитваме и ние, не отричаме на никого това право, — но съгласѣте се, г-да прѣдставители, единъ по единъ да се изнесатъ на разглеждане тия законопроекти. Поне единъ по единъ! Ние и на това сме съгласни. (Гласове: Хубаво!) Нека да се занимаемъ, прочее, сега съ прѣдложението, напр., по общинския налогъ или съ

друго нѣкое законодателно прѣдложение, въ друго засѣдание — съ друго прѣдложение, въ трето засѣдание — съ третото прѣдложение и т. п. Не искаме ние всички да ги стоваримъ въ едно засѣдание и да правимъ спѣнки, но искаме да се почне съ разглеждането имъ. Моето прѣдложение, прочее, е слѣдующето: (Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: Ей, слава Богу!) Тия законопроекти да почнатъ да се поставятъ на пръвъ дневенъ редъ въ всѣко засѣдание. Днесъ да се занимаемъ съ единъ отъ тѣхъ. Съгласенъ съмъ да се занимаемъ слѣдъ прѣдложението на уважаемия г. Пеневъ; то ще се чете на трето четене, а слѣдъ това да се разисква днесъ прѣдложението по общинския налогъ; и въ другитѣ засѣдания да се поставятъ на първо мѣсто и другитѣ законопроекти. (Гласове: Да се гласува!)

Министъръ М. Сарафовъ: Г-нъ Драгиевъ, доколкото разбрахъ, не направи прѣдложение за прѣреждане на дневния редъ. (Д. Драгиевъ: Направихъ!) Вие направихте прѣдложение, за когато се опрѣдѣля дневниятъ редъ да се поставятъ едно по едно тия ваши прѣдложения. Слѣдователно, то се отнася за онова време, когато ще се опрѣдѣля дневниятъ редъ за идущето засѣдание. Нека сега пристѣпимъ къмъ разглеждане на сегашния дневенъ редъ, а Вашето прѣдложение ще дойде да се разисква при сключването на сегашното засѣдание. Азъ моля да се пристѣпи къмъ разглеждане на дневния редъ.

Я. Забуновъ: При опрѣдѣлянето на дневния редъ въ миналото засѣдание, доколкото азъ помня, почитаемото прѣдседателство не консултира Събранието за това, което е поставено, напр., за риболовната конвенция, значението на която азъ не отказвамъ; но, ми се струва, че думитѣ на г. Министра на Финанситѣ бѣха въ смисълъ, да се поставятъ на първо четене тия и тия прѣдложения. Азъ виждамъ, сега, обаче, обратното — турено е друго нѣщо прѣди това. Утрѣ ще направите слѣдующето: ще опрѣдѣлите за пръвъ дневенъ редъ това и това, а пъкъ вие пакъ ще ги прѣредите: може да турите бюджета и т. п. По такъвъ начинъ какво ще излѣзе? Менѣ ми се струва, че нѣма за какво да се тревожимъ въ случай и добри е и за насъ, и за васъ, и за всички е полезно най-послѣ да се занимаемъ съ такива едни въпроси, каквито ви се прѣдлагатъ и които иматъ важностъ.

Министъръ П. Абрашевъ: Ще направи една бѣлѣжка. Г-нъ Забуновъ казва, че, споредъ дневния редъ, щѣла да се разглежда риболовната конвенция съ Ромжнии. Трѣбва да кажа на г. Забунова, че тя е била по погрѣшка включена въ дневния редъ; същата конвенция е извадена отъ реда именно, за да не се прѣреждатъ прѣдложенията.

Д. Драгиевъ : Моето предложение е това : азъ правя предложение за прѣреждането на дневния редъ, на основание на туй, че той не е направенъ съгласно съ правилника. Слѣдъ третото четене на предложението на г. Пешева да се прочете на първо четене предложението за общинския налогъ, а другитѣ предложения да се турятъ въ слѣдующитѣ засѣдания, едно по едно.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ : Полагамъ на гласуване предложението на г. Драгиева : да се прѣреди дневниятъ редъ. Които сж за това предложение, моля да вдигнатъ ржка. (Меншество.) Събранието не приема.

Минаваме на дневния редъ, а именно къмъ третото четене предложението на г. Пешева, за допълнение закона за замѣняване на турскитѣ документи за право на собственостъ съ крѣпостни актове.

Д. Драгиевъ : Азъ моля да се запише въ протоколитѣ, че болшинството не гласува да се поставятъ на дневенъ редъ предложенията на землѣдѣлцитѣ !

Д-ръ Г. Гаговъ : И опозицията не гласува !

И. Вобековъ : 20 души гласуваха само !

Д. Драгиевъ : Ако вие разбирате вашитѣ партийни интереси, нѣмаше да чакате насъ да правимъ това предложение ! (Глъчка.) Вие ни дадохте оржжието и ние не трѣбва да го приложимъ повече. Ние ще съумѣемъ да си послужимъ повече съ него.

Докладчикъ Д-ръ П. Ношковъ : Г-да народни прѣдставители ! Слѣдва третото четене на предложението на г. Пешева, за допълнение закона за замѣняването на турскитѣ документи за право на собственостъ съ крѣпостни актове ; (Чете.)

„Законъ

за допълнение закона за замѣняването на турскитѣ документи за право на собственостъ съ крѣпостни актове съ слѣдующия новъ членъ :

Чл. 9. Прѣдвидениятъ въ чл. чл. 1, 3 и 5 срокъ се продължава още съ петъ години, начиная отъ деня на обнародването настоящето допълнение въ „Държавенъ Вѣстникъ“. (Гласове ; Поименно гласуване !)

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ : Съгласно чл. 48, алинея втора, отъ правилника, ще стане поименно гласуване за приемане предложението на г. Пешева, за допълнение закона за замѣняването на турскитѣ документи за право на собственостъ съ крѣпостни актове.

Моля г. секретаря да прочете списъка за поименното гласуване.

Секретарь И. Еневъ : (Чете списъка и г. г. прѣдставителитѣ гласуватъ.)

М. Абаджиевъ — отсъствува ; Н. Абаджиевъ — за ; П. Абрашевъ — за ; И. Арнаудовъ — отсъствува ; А. Арсениевъ — отсъствува ; С. Арсениевъ — за ; Н. Бадински — за ; Х. Бакаловъ — за ; М. Балтовъ — отсъствува ; Н. Беневъ — за ; Д. Благоевъ — за ; А. Блажевъ — за ; И. Бобековъ — за ; С. С. Бобчевъ — за ; М. Божковъ — отсъствува ; Н. Боневъ — за ; Т. Бурмовъ — отсъствува ; А. Буровъ — за ; П. Вѣчваровъ — за ; Г. Вѣльовъ — отсъствува ; Г. Василевъ — за ; И. Василевъ — за ; Кара Хр. Василевъ — отсъствува ; И. Веселиновъ — отсъствува ; Т. Влайковъ — за ; И. Воденчаровъ — за ; Д. Вълчевъ — за ; Х. Върбенковъ — за ; П. Вжжаровъ — за ; Н. Габровски — за ; А. Геневъ — за ; И. Георговъ — за ; И. Георгиевъ — за ; М. Георгиевъ — за ; И. Гешовъ — отсъствува ; Н. Гимиджийски — за ; К. Господиновъ — за ; А. Груевъ — за ; И. Гърковъ — за ; Н. Дечевъ — за ; К. Дилевски — за ; В. Димчевъ — за ; В. Димитровъ — за ; Д-ръ Г. Гаговъ — за ; Д-ръ Н. Генадиевъ — за ; Д-ръ П. Гудевъ — отсъствува ; Д-ръ С. Даневъ — отсъствува ; Д-ръ К. Икономовъ — за ; Д-ръ К. Милановъ — за ; Д-ръ Д. Милковъ — отсъствува ; Д-ръ П. Ношковъ — за ; Д-ръ А. Радевъ — отсъствува ; К. Досевъ — за ; М. Доспатски — за ; Д. Драгиевъ — за ; П. Драгулевъ — за ; Л. Дуковъ — отсъствува ; Д. Диковъ — отсъствува ; И. Еневъ — за ; Я. Забунговъ — за ; Г. Згуревъ — за ; П. Златаровъ — за ; Д. Зографски — за ; М. Игнатовъ — за ; Д. Икономидисъ — за ; С. Ицковъ — за ; П. Калинковъ — за ; Х. Камбуровъ — за ; А. Каназирски — за ; М. Каравасилевъ — отсъствува ; П. Каравеловъ — отсъствува ; Д. Карамановъ — отсъствува ; А. Каранешевъ — за ; И. Карастояновъ — за ; К. Кафеджийски — за ; О. Кечели — за ; Г. Кирковъ — за ; В. Кобуровъ — за ; П. Ковачевъ — за ; Д. Колевъ — за ; Ан. Коновъ — за ; Ат. Коновъ — за ; Г. Константиновъ-Палата — за ; Н. Константиновъ — за ; В. Кръстевъ — отсъствува ; Г. Кутинчевъ — за ; Г. Кърджиевъ — за ; Н. Лазаровъ — за ; С. Лафчиевъ — за ; Н. Лефтеровъ — за ; А. Людскановъ — отсъствува ; М. Маджаровъ — за ; К. Малевъ — за ; Х. Мановъ — за ; Д. Манчовъ — за ; Д. Марковъ — за ; Н. Марковъ — отсъствува ; П. Марковъ — за ; С. Махмудовъ — отсъствува ; М. Месудовъ — за ; М. Милевъ — за ; В. Минчовъ — за ; К. Мирски — за ; С. Митовъ — за ; Т. Михайловъ — отсъствува ; Х. Бей Мустафа Бейовъ — за ; Н. Мушановъ — за ; В. Наковъ — за ; Е. Начевъ — за ; Н. Начовъ — отсъствува ; Т. Начовъ — за ; С. Недевъ — за ; И. Нейчовъ — за ; Т. Орловъ — за ; М. Павловъ — за ; П. Пановъ — за ; Г. Пасаровъ — за ; Г. Пеневъ — отсъствува ; Д. Петковъ — за ; И. Петровъ — за ; И. Пецовъ — за ; П. Пешевъ — за ; С. Пипевъ — за ; С. Пиралковъ — отсъствува ; В. Поповъ — за ; Вен. Поповъ — за ; Д. Р. Поповъ — за ; И. Поповъ — за ; Н. Поповъ — отсъ-

ствува; И. Пълевски — за; Н. Раневъ — за; С. Савовъ — за; Н. Савчевъ — за; И. Сакъзовъ — за; О. Бей Сали Бейовъ — отсъствува; А. Самоковлийски — за; М. Сарафовъ — за; Ф. Симиловъ — за; С. Славовъ — за; И. Соколовъ — за; В. Стаменовъ — за; А. Станчевъ — за; В. Статковъ — отсъствува; М. Стояновъ — за; Т. Стояновъ — за; А. Страшимировъ — за; М. Такевъ — отсъствува; Ц. Таслаковъ — отсъствува; П. Тенчевъ — за; Т. Теодоровъ — отсъствува; Ю. Теодоровъ — отсъствува; П. Тодоровъ — за; Х. Тодоровъ — за; Х. Тоневъ — за; Д. Топчевъ — за; Г. Трифоновъ — за; И. Тянковски — за; Н. Узуневъ — за; А. Урумовъ — противъ; Т. Фератовъ — отсъствува; Г. Филиповъ — за; Д. Филовъ — за; А. Франги — за; К. Калчовъ — отсъствува; Х. Неджибъ Бей — за; Д. Тоневъ — за; М. Хюсейновъ — за; Е. Хасановъ — отсъствува; В. Христовъ — за; Д. Христовъ — отсъствува; Н. Христовъ — отсъствува; Д. Цанковъ — отсъствува; Н. Цановъ — за; П. Чаушовъ — за; П. Шоповъ — за; Ю. Юсуфовъ — за; Д. Яблански — за; В. Якововъ — за.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Отъ 138 присѣтствующи прѣдставители, 137 сж за закона и единъ — противъ. (Болшинство.) Събраието приема.

Слѣдва докладътъ на провѣрочната комисиия по избора, произведенъ въ Къзжлагачката околия.

Моля г. докладчика, Д-ръ Г. Гаговъ, да започне докладването на този изборъ. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Г-нъ докладчикътъ отсъствува!)

Е. Начевъ: Дайте отидиъ докато дойдатъ докладчицитѣ.

В. Димчевъ: Азъ съмъ готовъ съ доклада по избора на Трънската избирателна околия.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Докладчикътъ г. Димчевъ има думата по Трънския изборъ.

Докладчикъ В. Димчевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ ще ви докладвамъ избора на Трънската избирателна околия. Въ тази околия отъ 10.984 гласоподаватели, записани по избирателнитѣ списъци, гласоподавали сж 6.478 души. Раздѣлена е била на петъ секции.

Въ първата секция изборътъ е започналъ въ опрѣдѣления частъ. Слѣдъ като изгласоподавали всички явивши се избиратели, прѣкратено е гласоподаването и получили гласове, т. е. гласоподавали 1.509 избиратели и отъ тѣзи получили сж гласове: Сотиръ Календеровъ — 717, Захарий Байкушевъ — 694, Петъръ Вжжаровъ — 531, Коте Кафеджийски — 482, Гьора Шойлевъ — 300, Д-ръ Георги Стрѣзовъ — 260 и други по-малко. Прѣзъ врѣме на избора въ тази секция не сж стадали никакви заявления и особени случки. Въ дневника е казано: „Особени случки никакви не станаха, по която причина и не се означава“.

При произвеждането на избора сж присѣтствували нѣкои отъ кандидатитѣ и застъпницитѣ на избранитѣ, а така сжщо и на тѣхнитѣ опоненти.

Въ втората секция изборътъ е започналъ така сжщо на опрѣдѣления частъ и свършенъ слѣдъ като не е имало вече гласоподаватели. Гласоподавали сж 1.218 души избиратели. Получили сж гласове: Гьора Шойлевъ — 698, Д-ръ Георги Стрѣзовъ — 642 гласа, Сотиръ Календеровъ — 253 гласа, Захарий Байкушевъ — 255 гласа, Петъръ Вжжаровъ — 247 гласа, Коте Кафеджийски — 210 и други по-малко. Въ дневника е забѣлѣзано, че прѣзъ врѣме на избора сж присѣтствували кандидатитѣ Захарий Байкушевъ, Гьора Шойлевъ и застъпницитѣ на Гьора Шойлевъ, Д-ръ Георги Стрѣзовъ, Петъръ Вжжаровъ, Коте Кафеджийски и други кандидати, Георги Поповъ и Димо Петричевъ. Отбѣлѣзано е въ дневника, че въ врѣме на избора не е имало никакви случки.

Въ третата секция изборътъ е започналъ наврѣме и свършенъ слѣдъ като не е имало вече гласоподаватели да гласоподаватъ. Гласоподавали сж 1.764 избиратели. Имало е 5 избирателни карти повече. Получили сж гласове: Захарий Байкушевъ — 609; Сотиръ Календеровъ — 609, Петъръ Вжжаровъ — 596, Коте Кафеджийски — 590, Гьора Шойлевъ — 457, Д-ръ Георги Стрѣзовъ — 432, Цвѣтко Тошковъ — 131, Христо Г. Поповъ — 112 и други по-малко. Въ врѣме на гласоподаването е забѣлѣзано въ дневника, че не сж се случили никакви инциденти, нито сж направени нѣкакви заявления на бюрото.

Въ четвъртата секция, въ селото Ребро, изборътъ е започналъ тъкмо въ 7 ч. сутринята и прѣкратенъ въ 6 ч. вечерята. Всички явивши се да гласоподаватъ избиратели сж изгласоподавали. Гласоподавали сж 1.117 души, намѣрени бюлетини 1.121; разницата отъ три бюлетини сж намѣрени съгнати една въ друга, нескрѣпени отъ прѣдседателя и не сж зачетени отъ бюрото. Общиятъ резултатъ е: Коте Кафеджийски е получилъ 664 гласа, Петъръ Вжжаровъ — 663, Христо Г. Поповъ — 177, Цвѣтко Тошковъ — 176, Гьора Шойлевъ — 165, Д-ръ Георги Стрѣзовъ — 150, Сотиръ Календеровъ — 121 гласъ, Захарий Байкушевъ — 118 гласа и други по-малко.

И въ тази секция прѣзъ врѣме на гласоподаването никакви оплаквания не сж станали и заявления нѣма. Има само едно особено мнѣние написано по слѣдуюция начинъ: (Чете.) „Настоящиятъ протоколъ съдържа нѣкои неточности, които считамъ за длъжностъ да ги отбѣлѣжа, а именно: гласоподавали сж 1.117 души, а не 1.118. Бюлетини се намѣриха 4 повече отъ избирателнитѣ карти, отъ които една била и скрѣпена съ подписа на г. прѣдседателя. Бюрото заловило единъ избирателъ, който имаше двѣ чужди избирателни карти и съ тѣхъ искаше да гласоподава, на когото се състави актъ за даване подъ сѣдъ. Постѣпи и заявление отъ застъпницитѣ на кандидатитѣ за народни прѣдставители, че и други нѣкои сѣлци

били сж гласоподавали съ чужди карти по нѣколко лхти. Членъ на бюрото Х. Бапдуловъ — нѣкой си.

Въ петата секция изборътъ е започнатъ въ опрѣдѣления частъ и свършенъ въ 6 ч. слѣдъ пладнѣ, защото не е имало повече да гласоподаватъ. Отъ 1.117 души избиратели по списъка, сж гласоподавали 865. Получили сж гласове: Г. Шойлевъ — 66 гласа, Д-ръ Г. Стрѣзовъ — 73, К. Кафеджийски — 533, П. Вжжаровъ — 521, Хр. Г. Поповъ — 273, Ц. Тошковъ — 250 и другитѣ по-малко. Въ тази секция въ дневника е забѣлѣзано, че прѣзъ врѣме на избора сж станали слѣдующитѣ заявления. (Чете.) „Прѣзъ врѣме на гласоподаването съставенъ е единъ актъ за даването подъ сждъ на Гоцо Митревъ отъ с. Ярославци затова, че той, като бѣше гласоподавалъ вече съ карта № 172 отъ Горнороманската селска община, явява се вторично да гласоподава съ братовата си карта № 189, а именно за брата си Иванчо Митревъ, която карта се приложи при съставения актъ, за да служи като доказателство по углавното дѣло, което ще се заведе противъ него“. (И. Бобековъ: Защо сж тѣзи подробности?) Чета ги, защото има контестации, по които може да се говори въ свръзка съ туй. Има и друго още: (Чете.) „Иванъ Петровъ отъ с. Розъ, Брѣзничка околия, на 32 години, се яви да гласоподава съ карта № 588; като се прѣгледя избирателниятъ списъкъ и се намѣри, че срѣщу името му има отмѣтка, че е гласоподавалъ, не му се допусна да гласоподава наново, а му се задържа сжщата карта и се прилага при настоящия протоколъ. Докато ставаше гласоподаването, постѣпи едно заявление, което се прилага при протокола, отъ кметския намѣстникъ на село Пищене Костадинъ Георгиевъ и Димитъръ Ивановъ отъ сжщото село, съ което заявяватъ, че нѣкои си селяни, а именно Алекси Ивановъ, Иванъ Димитровъ и Божиля Постоловъ — първитѣ двама отъ с. Пищене, а послѣднитѣ отъ с. Красово — били малолѣтни, но понеже бѣха записани въ списъцитѣ, а бюрото нѣма право да се произнася за правилността на избирателни списъкъ, остави това заявление безъ разглеждане“. Има заявление така сжщо отъ нѣкои избиратели, че нѣкои общински горски стражари се явили да гласоподаватъ, но бюрото не ги допуснало да гласоподаватъ — тѣ сж на брой двама души; разбира се, това не е правилно.

Общото число на полученитѣ гласове на избирателното мѣсто е: П. Вжжаровъ е получилъ 2.558 гласа, К. Кафеджийски — 2.479. Противъ тѣхъ сж получили: С. Календеровъ — 1.700 гласа, З. Байкушевъ — 1.677, Г. Шойлевъ — 1.376, Д-ръ Г. Стрѣзовъ — 1.527 съ една разлика отъ около 1.000 и нѣколко гласа повече.

Слѣдъ избора до Народното Собрание е постѣпила една контестация съ слѣдующето съдържание. Тази контестация е подписана отъ 358 души избиратели. Съ нея се иска да се касира изборътъ, защото: (Чете.)

„Първо. Избирателитѣ отъ общинитѣ Конаревска, Кончанска, Горнороманска и Брѣзничка сж подкупени отъ К. Кафеджийски съ пари, а при това сж напивани до несъзнание. Кафеджийски два дена прѣди изборитѣ разпратилъ въ всѣко село отъ поменатитѣ общини по единъ и два товари конски вино и ракии за напиване избирателитѣ.

Второ. Въ деня на избора една напита тѣлна избиратели отъ Горнороманската община, Брѣзничка секция, като влизала въ града, разгонила мирнитѣ избиратели, които не се повѣрнали вече да гласоподаватъ, а тия, що не избѣгали, били принудени да гласоподаватъ за листата на Кафеджийски. Тѣлната е буйствувала при изборното мѣсто — въ Брѣзникъ, отъ които буйства гласоподаването е било прѣкъснато за повече отъ единъ часъ. Повечето отъ буйствующитѣ сж имали пълни пиншета — „бутилки“ — съ ракии.

Трето. Сжщо и въ Ребърската секция избирателитѣ напiti до несъзнание.

Четвърто. Въ Ребърската и Брѣзничката секции много избиратели сж гласоподавали по нѣколко лхти съ чужди карти, въ които сж ги подпомагали общинскитѣ кметове, които сж отъ партията на Кафеджийски и Вжжарова. За нѣколко таква гласоподавания е константирано съ актъ отъ бюрото на Ребърската секция. За подкрѣпление на туй считаме за неизлишно да споменемъ, че тѣзи избиратели отъ бивната Брѣзничка околия сж усвоили тази практика, да гласоподаватъ повече отъ единъ лхтъ на чуждо име, отъ избора на Тодора Ивановичъ — „Полубрѣзнички“ прѣзъ 1899 г. и въ тоя на Д-ръ Кермекчиева прѣзъ 1901 г.

Пето. Въ Горочевската секция гласоподаването е прѣустановено отъ 1—2 часѣтъ слѣдъ пладнѣ за обѣдъ и почивка на бюрото, като е оставена кутията съ бюлетинитѣ да се пазятъ отъ стражари, а бюрото въ цѣлия му съставъ е било напуснало изборното мѣсто. Съ прѣустановяването на гласоподаването бюрото е станало причина мнозина отъ доплитѣ избиратели отъ Пеншовската община да откажатъ да гласоподаватъ“.

По тая контестация както секцията по-провърката на изборитѣ, така сжщо и общата комисия по провърката на изборитѣ съ болшинство на гласоветѣ прие, че трѣбва да бѣде оставена безъ послѣдствие отъ Народното Собрание затуй, защото относително до наливането, до подкупването, за което се говори въ първи пунктъ, говори се въ общи думи, безъ да се указва на конкретни факти и, слѣдователно, нѣма основание и възможност да се контролира, дали може да се удостовери и провъри това, което се алегирва въ тая контестация. Относително до това, че върлувала нѣкаква шайка въ Горнороманската община, като се има прѣдъ видъ, че въ тази секция, дѣто се казва, че тая шайка била върлувала, сж приежествували застъпникитѣ на тѣзи лица, които контестираатъ, а така сжщо и нѣкои отъ кандидатитѣ, бюрото констатира, че прѣзъ цѣлия денъ на избора

не е станало никакво заявление, че не е станало никакво смущение, че не е станало никакво оплакване, а пък е невъроятно да станат такива работи, каквито се упоменават тук, да присъствуват нѣкои отъ опозиционнитѣ кандидати и да не направятъ никакво заявление на бюрото за това нѣщо.

Колкото се говори пък за другото оплакване, че имало прѣкъсване на гласоподаването, така сжщо не е вѣрно, защото въ дневника на бюрото е констатирано, че не е станало никакво прѣкъсване и че всички, колкото сж се явили, сж гласоподавали. И въ този дневникъ има записано едно особено мнѣние за други по-дребнави работи, и ако имаше подобно нѣщо, каквото се казва въ тая констатация, сигурно и това трѣбваше да бѣде отбѣлѣзано.

Още една констатация, г-да народни прѣдставители, има по този изборъ. Говори се, първо, че е допуснатъ да гласоподава въ петата Брѣзничка избирателна секция единъ горски стражаръ при Брѣзничкото общинско управление Мита Цвѣтановъ отъ гр. Брѣзникъ. Казва се, че сж гласоподавали горски стражари и това било споменато въ дневника. Понеже имената сж 3 или 4, не могатъ да иматъ никакво значение върху изхода на избора и затуй секцията не отдаде значение на туй оплакване.

Второ оплакване: (Чете.) „Нѣколко души отъ избирателитѣ на Горнороманската община се забѣлѣжиха да гласоподаватъ по два пѣти: единъ пѣтъ съ тѣхнитѣ си карти, а втори пѣтъ съ чужди карти.“ Това нѣщо е отбѣлѣзано въ дневника, но понеже сж така сжщо 3—4 лица, това не може да има значение за изхода на избора и затуй комисията не даде никакво значение и на това оплакване.

Трето оплакване: (Чете.) „Избирателитѣ: Иванъ Петровъ отъ с. Гозъ, записанъ въ избирателния списѣкъ подъ № 588; Тодоръ Илиевъ отъ с. Арзанъ, записанъ въ избирателния списѣкъ подъ № 562; Кира Величовъ отъ с. Бабица, записанъ въ избирателния списѣкъ подъ №“ еди-какъвъ-си и пр.—казватъ, че тѣзи не сж имали право да упражняватъ избирателното си право, защото били малолѣтни, обаче бюрото, безъ въѣкакво основание, ги допуснало да гласоподаватъ. Бюрото е постѣпило съгласно закона, защото въ избирателния законъ е казано, че бюрото не може да отказва на явившитѣ се лица, щомъ като тѣ сж записани въ списѣцитѣ. Даже да не сж били правилно записани, понеже не могатъ да иматъ нѣкакво значение за измѣняване изхода на избора, затова и комисията не отдаде значение на това обстоятелство.

Четвърто оплакване: (Чете.) „Бюрото допусна да гласоподаватъ Димитра Петровъ, Ивана Димитровъ и Лека Ивановъ, отъ с. Пищане, отъ които трѣхнитѣ двама нѣматъ повече отъ 16 години, а послѣдниятъ нѣма повече отъ 14 години. Това оплакване е отъ сжщото естество и по сжщитѣ причини бюрото ги е допуснало да гласоподаватъ и комисията не му даде значение.

Пето оплакване: (Чете.) „Ванка Теодоровъ, избирателъ на гр. Брѣзникъ, е далъ 1 л. пари на избиратели Иванъ Янковъ отъ гр. Брѣзникъ прѣдъ вратитѣ на мѣстото, кждѣто е било бюрото по произвеждане на избора, за да гласоподава за кандидатитѣ Коте Кафеджийски и Петъръ Вжжаровъ.“ Тѣй както се показва туй оплакване, макаръ и да не е вѣроятно, но понеже се касае само за едно лице, и не е отъ заинтересованитѣ лица, а отъ нѣкой си Ванка Теодоровъ, комисията не му даде значение, защото асж и не може да има нѣкакво значение върху резултата на избора.

Шесто оплакване: (Чете.) „Допуснаха се нѣкои избиратели да влизатъ въ изборния дворъ съ тояги, а даже и въ самото бюро влизаха съ тояги; такива сж Мила Жоржовъ, отъ гр. Брѣзникъ, и други отъ селата на Горнороманската община. Въ този случай е нарушенъ чл. 106 отъ избирателния законъ.“ И да има такова нарушение частично на избирателния законъ, понеже не се показва, че това обстоятелство е повлияло да измѣни правилния вървежъ на избора, то и туй обстоятелство се явява безъ никакво значение, толкозъ повече че въ дневника не е констатирано подобно нѣщо; затуй и комисията не му даде никакво значение.

Седмо оплакване: (Чете.) „Допусна се една пияна шайка отъ 40—50 души пияни избиратели, която нахлу въ изборния дворъ, макаръ и да бѣ гласоподавала, и съ виковетѣ си „долу“, „да го нѣма Сима Бабички“ и други избиратели, които още не бѣха гласоподавали, отне имъ се възможността да упражнятъ избирателното си право и по този начинъ не можаха да гласоподаватъ. Въ този случай, съ недопускането на избирателитѣ да гласоподаватъ, е нарушенъ чл. 103 отъ избирателния законъ.“ Понеже се говори тукъ за пияна шайка отъ 40—50 души, безъ да се посочва нито едно име и се казва, че тя била влѣзла вхтрѣ въ изборния дворъ и тамъ правила виковете и прѣпятствувала на нѣкои да гласоподаватъ, комисията намѣри, че това е невѣроятно и че това е неистинско, защото въ дневника е забѣлѣжено, че прѣзъ деня не сж станали никакви особени случки. И ако имаше подобно нѣщо, непрѣмѣнно туй обстоятелство щѣше да се отбѣлѣжи, защото въ дневника, както казахъ и по-напрѣдъ, сж отбѣлѣжени съвсѣмъ дребнави обстоятелства, и ако имаше едно крупно нарушение като това, което се споменава, сигурно трѣбваше да бѣде отбѣлѣзано въ дневника. Затова комисията не намѣри за нужно да се харчатъ пари за провѣряване на работи, които сж явно невѣроятни.

Осмо оплакване: (Чете.) „Нѣкои отъ избирателитѣ на Горнороманската община при гласоподаването заявиха на прѣдседателя на бюрото, че Горнороманскиятъ общински кметъ Захарий Дѣйковъ въ надвечерито на избора за народни прѣдставители е обикалялъ всичкитѣ села на общината си и къмъ избирателитѣ е отправилъ слѣдующитѣ думи: който отъ избирателитѣ не е отъ народняшката партия и отива на 17 февруарий настоящата

година въ гр. Бръзникъ на изборъ и не гласоподава за народнишкитѣ кандидати Коте Кафеджийски и Петъръ Влжаровъ, веднага ще бѣде глобенъ по съ 5 л. за неизчитване гжсеницитѣ и постоянно ще бѣде глобяванъ. Така щото, който отива на избора, обязательно трѣбва да гласоподава за народнишкитѣ кандидати; които не искатъ да гласоподаватъ за тѣхъ — народняцитѣ — да не отиватъ на избора“. Туй оплакване така сжщо се намѣри отъ комисията за неоснователно, понеже говори само за единъ кметъ, че ходилъ да отправа заплашвания, и не се указва нито на едно лице, къмъ което да е било отправено туй заплашване. Освѣнъ това, тази община, за която се говори — Горнороманската — съ своитѣ гласове не би дала прѣвѣсъ такъвъ, който да измѣни резултата на избора, макаръ че отъ начина, по който се излага, се явява невѣроятно, неправдоподобно, но и да е вѣроятно, не може да има значение за изхода на избора и затова комисията го остави безъ послѣдствие.

Тия сж всичкитѣ оплаквания, които сж станали по тои изборъ. Комисията, както казахъ, съ болшинство на гласовѣтъ рѣши да се приеме този изборъ за правиленъ и редовенъ и да се утвърди, и ме натовари да ходатайствувамъ прѣдъ васъ да го утвърдите.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Понеже никой не иска думата, полагамъ на гласуване въпроса и моля ония г. г. прѣдставители, които сж за утвърдението на избора, станалъ въ Трънската околия, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Събраието приема.

Докладчикъ Д-ръ Г. Гаговъ: Кжзжлагачката околия е била раздѣлена на шесть избирателни секции, именно: Каваклийска, Кжзжлагачка, Вакжвска, Ворисовска, Чаталовска и Ахлатлийска. Въ деня, когато е станалъ изборътъ, не е имало никакви инциденти въ никоя секция, нито заявления, освѣнъ въ Каваклийската и Вакжвската. Въ Каваклийската секция, споредъ протокола на бюрото, било направено едно заявление отъ старшия полицейски стражаръ, че нѣкои хора правили смутове въ изборното мѣсто и бюрото е взело своеврѣменно мѣрки и утипило тая буря.

Въ Вакжвската секция сж постѣпили двѣ заявления отъ двама кметове, които заявили, че понеже селата имъ били далечни, то да гласоподаватъ по-напрѣдъ, обаче, бюрото оставило безъ послѣдствие заявленията имъ, като противни на избирателния законъ. Споредъ бѣлѣжкитѣ въ протоколитѣ, никакви особени инциденти не сж се случили и въ шеститѣ секции. Отъ общия резултатъ слѣдъ прѣброяването на гласовѣтъ се е установило — събрани въ всички шесть секции — че най-много гласове сж получили: Ной Марковъ — 2.878, Ташо Стояновъ — 2.718, Д. Икономидисъ — 2.663. Слѣдъ тѣхъ иде листата на Аргирядисъ съ 2.182 гласа, Христо Гендовичъ — 2.067, Атанасъ Славовъ — 2.071.

А слѣдъ тѣхъ идатъ другитѣ кандидати, за които нѣма да докладвамъ. Окрѣжниятъ сѣдъ се е произнесълъ, че първитѣ трима души: Ной Марковъ, Ташо Стояновъ и Д. Икономидисъ трѣбва да се считатъ за избрани.

Слѣдъ избора сж постѣпили нѣколко контестации направо до Народното Събрание, отъ които едни сж просрочени и комисията не ги е разгледала, а другитѣ сж съ слѣдующето съдържание.

Има една контестация, подадена отъ пропадналия кандидатъ Коста Янчевъ, въ която се казва, че не била изразена свободно волята на избирателитѣ, защото имало разтурени нѣколко общини, мимо мѣстнието на постоянната комисия, и, второ, защото кандидатътъ Ной Марковъ билъ ходилъ по селата и агитиралъ съ нѣкаква шайка, която втрлужала. Тая контестация е оставена отъ комисията безъ послѣдствие, защото даже и да допуснѣхме комисията, че е имало разтурени нѣколко общини, то не е можало да стане друго-яче, освѣнъ по указанията на закона за селскитѣ и градски общини или съ съгласието на постоянната комисия, или пъкъ по прѣрѣкание, възбудено отъ окрѣжния управителъ. Тѣй щото, мотивитѣ, наведени отъ Коста Янчевъ, не може да бѣдатъ вѣрни. Второ, не е било установено съ нищо, нито е било указано на лицата, които сж образували шайката на Ной Марковъ, нито сж показали конкретни случаи, дѣто сж заплашвали, когото и да било, затуй и тя е оставена безъ послѣдствие.

Друга една контестация, подписана отъ нѣколко души избиратели, казва, че околийскиятъ началникъ 20—30 дена прѣди избора агитиралъ по селата въ полза на правителствената листа; че бюлетинитѣ не били отъ бѣла книга, както се прѣдвизда отъ закона, бюлетинитѣ на избранитѣ били отъ жълта книга и съ това тероризирали избирателитѣ и че Икономидисъ не е билъ познатъ на българскитѣ избиратели и затуй имъ се вижда чудно, какъ е билъ избранъ. Такъвъ единъ мотивъ! И тая контестация сжщо се остави безъ послѣдствие, като непочивающа на никакви основания.

Третата контестация се отнася до Каваклий, въ която се навеждатъ нѣкои случаи, че нѣкой си Говануди билъ арестуванъ отъ околийския началникъ въ деня на избора и затова се изплашили избирателитѣ и че около 300 души не могли да гласоподаватъ за листата на Гендовича. Обаче, отъ провѣрката по списѣцитѣ се доказа, че почти всичкитѣ избиратели отъ с. Каваклий сж гласоподавали, слѣдователно, това не е вѣрно и затуй комисията остави и тази контестация безъ послѣдствие.

Има една контестация за Чаталовската секция, въ която се казва, че въ изборното мѣсто имало знаме съ надписъ „правителствени кандидати“ и съ туй се тероризирали избирателитѣ. И тая контестация е оставена безъ послѣдствие.

Въ Вакжвската секция между другото се казва, че околийскиятъ началникъ билъ ходилъ по селата,

както се казваше и въ по-прѣдлинната контестація, че нѣколко дена прѣди изборитѣ кметовѣ били викани и увѣщавани да гласоподаватъ за правилствената листа и понеже прѣдседателътъ на бюрото не се съгласилъ да се прѣредятъ нѣколко села, защото били отъ далечни мѣста, особено с. Соуджакъ, то нѣмало възможностъ нѣкои села да гласоподаватъ и заради това Гендовичъ билъ изгубилъ нѣколко гласа.

Тѣзи сж всичкитѣ контестації, г-да народни прѣдставители, които докладвахъ и които комисията съ пълно болшинство рѣши да се оставятъ безъ послѣдствие и ме натовари да ходатайствувамъ прѣдъ васъ да утвърдите избора на Ной Марковъ, Ташо Стояновъ и Д. Икономидисъ като редовно избрани.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Полагамъ въпроса на гласуване. Моля ония г. г. прѣдставители, които сж за утвърдяване избора на г. г. Ной Марковъ, Ташо Стояновъ и Д. Икономидисъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Събранието приема.

Давамъ 10 минути отидихъ.

(Слѣдъ отидихъ.)

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: (Звъни.) Засѣданието се продължава.

Г-нъ Теню Начовъ има думата да докладва Горнѣорѣховския изборъ.

Е. Начевъ: Въ дневния редъ по-рано е Царибродскиятъ изборъ; азъ мисля, че по-рано трѣбва той да се докладва.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Докладчикътъ го нѣма.

Е. Начевъ: Сега бѣше вънъ.

Докладчикъ Т. Начовъ: Г-да народни прѣдставители! Ще докладвамъ Горнѣорѣховския изборъ отъ Търновската околия. Горнѣорѣховската избирателна околия се дѣли на седемъ секции. Общото число на избирателитѣ е 15.039, отъ които сж вземали участие въ избора само 8.607. Резултатътъ отъ гласоподаването е билъ слѣдующиятъ: за Атанаса Буровъ сж гласоподавали 3.293 избиратели, за Ангела Каранешевъ — 3.195 и за Димитра Петковъ — 2.919. Още други двѣ листи е имало, отъ които най-голѣмото число гласове, което е получено отъ втората листа, е 2.180. Така щото, между най-много гласове получившия отъ втората листа и най-малко получившия отъ първата листа има една разлика отъ 700 гласа. Азъ не ца да ви докладвамъ подробно въ всѣка секция колко души избиратели сж вземали участие, колко сж гласоподавали и какви сж били резултатитѣ за всѣки кандидатъ поотдѣлно въ секциитѣ — мисля, че това не е потрѣбно. Освѣнъ това, г-да народни прѣдставители, нѣма да ви докладвамъ и подроб-

ности или инциденти много маловажни, които сж се случили въ седемтѣ секции въ врѣме или въ дена на избора. Тѣзи маловажни инциденти азъ докладвахъ въ секцията, както и въ комисията, и тамъ се счетоха за съвършено маловажни и затова не имъ се даде никакво особено значение. Въ всѣки случай, ще ви спомена, че въ врѣме на гласоподаването въ разнитѣ секции такива маловажни инциденти сж били, като напр., имало въ една секция едно лице арестувано, за което станали оплаквания прѣдъ бюрото, но понеже се констатирало, че това лице е арестувано отъ полицията, защото е повалило едно дѣте на земята когато карало колата, намѣрило се, че арестуването станало на съвършено законно основание, и затуй не се счело, че това е било въ нарушение правата и свободата на избирателитѣ. Имало още оплакване, че нѣкои избиратели не сж имали право да гласоподаватъ, но и това оплакване е разрѣшено въ смисълъ положителна и тѣзи лица сж гласоподавали. Намѣрили сж се при прѣброяването нѣколко бюлетини и нѣколко лични карти повече, но това се отдало на неправилното прѣброяване. Намѣрили се и нѣколко лични карти, номерата на които не съответствували на онѣзи, които стоятъ въ списъцитѣ, но и това се уяснило, защото прѣдварително бюрото било прѣдупѣдомено отъ страна на кмета, задѣто ще се случатъ такива едни неправилни номера. Така щото, въ заключение, изборътъ въ всичкитѣ секции е вървѣлъ мирно, тихо и безъ особени нѣкакви инциденти и се е призналъ изборътъ за редовенъ. На основание на протоколитѣ отъ седемтѣ секции, Търновскиятъ окръженъ сѣдъ е призналъ за избрани, именно Атанасъ Буровъ, Ангелъ Каранешевъ и Димитъръ Петковъ.

Противъ този изборъ, прогласенъ отъ Търновския окръженъ сѣдъ, е послѣдвала една контестація отъ страна на единъ отъ пропадналитѣ кандидати. (К. Мирски: Отъ кого?) Именно отъ Стояна П. Бурмовъ. Тя е подадена въ законния срокъ и азъ считамъ за нужно да я прочета всецѣло, защото е много кратка, както направихъ и въ секцията. (Гласове: Да се прочете.) Ще я прочета. (Чете.)

„До Господина Прѣдседателя на XII-то Обикновено Народно Събрание.

Отъ Стоянъ П. Бурмовъ, адвокатъ въ Търново, кандидатъ за народенъ прѣдставителъ въ Горнѣорѣховската избирателна околия, при изборитѣ, станали на 17 февруарий 1902 г.

Г-нъ Прѣдседателю,

За избрани въ Горнѣорѣховската околия при послѣднитѣ избори провъзгласени сж г. г. Д. Петковъ, А. А. Буровъ и А. Каранешевъ.

Избирането си за народенъ прѣдставителъ г. А. А. Буровъ — както и избирането на другаря си г. А. Каранешевъ — дължи на сръдства и начини запрѣтени отъ избирателния законъ.

Избирането си и избирането на другаря си г. А. А. Буровъ дължи главно на голѣмитѣ подкупи. За да гласоподаватъ за него и другаря му, г. А. А. Буровъ навредѣ на много избиратели е далъ почтени суми. Давалъ е и брашно, петролеумъ, захаръ и пр.

Въ с. Арбанаси, два дена прѣди избора, изпратени сж били отъ страна на А. А. Буровъ много торби брашно, сандѣци петролеумъ, кибритъ и захаръ и е било обявено отъ негова страна, че който гласоподава за него и другаритѣ му — А. Каранешевъ и Ив. х. Московъ, ще получи, при завръщането си отъ изборното мѣсто, дадено количество брашно, кибритъ, петролеумъ и захаръ. Това може да се установи отъ всичкитѣ избиратели отъ това село. Това могатъ да установятъ очевидцитѣ — почтени избиратели отъ това село: г. г. Димитъръ Ламбриновъ, Атанасъ х. Николовъ, Хараламби Поповъ, Димитъръ Калорочката и др.

На избирателитѣ отъ с. Асѣново Димитъръ Вѣлчевъ и Петко Стаевъ сж дадени отъ самия г. Буровъ, за сжщата цѣль, 20 наполеона. Това ще установятъ между многото други избиратели отъ това село и слѣдующитѣ: Недѣлко Михневъ, Василъ Драгановъ отъ с. Асѣново и Стефанъ Поповъ отъ с. Стражица.

На Петра Илиевъ, кметътъ на с. Джулоница, е дадено отъ А. А. Буровъ 25 наполеона за сжщата цѣль. Това сж видѣли много избиратели отъ това село; това знаятъ и Ботю Ненковъ, Тодоръ Дуневъ, Стоянъ Лаловъ и др. отъ с. Джулоница. На Васила Домузчиевъ отъ с. Сейди-кѡй е дадено отъ А. А. Буровъ 500 л. за сжщата цѣль. Очевидци на това сж: Рачо Н. Домузчиевъ, братовчедъ на В. Домузчиевъ, Русинъ Миховъ, Симеонъ Колевъ, Дончо Градинаровъ, Иванъ Н. Златевъ и др. отъ с. Сейди-кѡй.

На избирателя отъ с. Поликраище Стойчо х. Димитровъ е дадено за сжщата цѣль 150 л. Това знаятъ почти всичкитѣ избиратели отъ това село. Ще го установятъ и Митю Ив. Заковъ, Кжню Новаковъ, Митю Никовъ, Иванъ М. Нейковъ, Митю Кофаловъ, Цвѣтко Трифоновъ и др. отъ с. Поликраище.

На Стояна Лѣсовъ, отъ с. Стражица, е дадено 200 л. Това ще се установи отъ очевидцитѣ: Георги Боневъ, Нотю Минчовъ отъ с. Стражица и самия старши стражаръ при Горнѡрѡховското околийско управление Василъ К. Станчевъ.

На Добря Ивановъ, кметътъ на с. Козлубликъ, сж дадени 200 л. Това ще установятъ всичкитѣ избиратели отъ това село. Ще се установи и отъ Коста П. Михайловъ отъ с. Кесарево, Тодоръ Петковъ отъ гр. Търново, Михалъ П. Сотировъ, писаръ при Козлублишката община и др.

На кръчмаря Добри Радковъ отъ с. Джулоница е дадена една почтена сума, срѣщу която той се е задължилъ да дава вино и ракия на всѣкой избирателъ отъ това село, колкото може да изпие, ако вземе отъ бюлетинитѣ на Бурова и се задължи

да гласоподава за него. Затова и много отъ избирателитѣ на това село сж били въ петрѣзвено състояние.

Въ с. Кесарево, центъръ на секция, прѣдъ самия дворъ на изборното мѣсто, на всѣкой избирателъ се е давало по 2 и по 5 л. за да гласоподава за Бурова и другаритѣ му. Това може да установи всѣкой избирателъ.

Почти на всичкитѣ избиратели отъ с. Кралъ-Бунаръ се е давало по толкова пари, безплатно возене на платени отъ Бурова каруци и тютюнъ. Това може да установи всѣкой избирателъ отъ това село.

При една анкета ще се установи най-лесно, че почти всичкитѣ гласове г. Буровъ е придобилъ чрѣзъ пари, както и по-рано.

Независимо отъ всичко това, г. А. А. Буровъ не може да бѣде народенъ прѣдставителъ по силата на чл. 47, § 2, отъ избирателния законъ.

Лично и като членъ отъ фирмата Д. А. Буровъ и С-ие той е съдружникъ въ прѣдприятието по постройката на Русе—Търновската линия. Има и акции отъ дружеството Романъ—Шуменъ.

Че фирмата Д. А. Буровъ и С-ие е съдружница на Братя Симеонови по постройката на Русе—Търновската линия — за това има доказателства въ Министерството на Обществениитѣ Сгради. Доказателства има и въ самото Народно Събрание, събрани прѣзъ 1899 г., когато г. А. А. Буровъ и г. И. х. Рачевъ бѣха избрани за прѣдставители отъ Горнѡрѡховската околия. Излишно считамъ да спомнямъ обстоятелството, че въпросътъ тогава остана неразгледанъ и поставенъ въ свръзка съ избирането на г. Жълтова отъ сжщата околия, на мѣстото на И. х. Рачевъ, за което избиране на г. Жълтова се заеха г. г. Буровци.

Вѣрвамъ, че почитаемото Народно Събрание, слѣдъ като се увѣривъ въ горѣизложеното, ще произнесе касирането избора въ Горнѡрѡховската околия, по отношение г. А. А. Буровъ и другаря му г. А. Каранешевъ — изборъ, при който чрѣзъ подкупи се достигна резултатъ, какъвто се достига чрѣзъ насилия и чрѣзъ шайки.

Търново, 22 февруарий 1902 г.

Съ почитание: С. П. Бурмовъ."

Г-да народни прѣдставители! Това е контеста-цията, подадена отъ страна на г. Бурмова въ прѣдвидения отъ закона седмодневенъ срокъ. Когато азъ докладвахъ този изборъ и тази контестация най-напрѣдъ въ секцията, възбудиха се много въпроси, които се разискваха, и въ резултатъ се прие, че трѣбва да бѣде анкетиранъ този изборъ, за да се провѣри, дали наистина тия подкупи, за които се говори въ контестацията, сж истински, и ако сж истински, непрѣмънно този изборъ е опороченъ. Така приетъ отъ секцията, докладвахъ сжщия изборъ прѣдъ почитаемата провѣрочна комисия, въ която присѣдствуваша около 35 души членове на тази комисия. Сжщо въ комисията се повдигнаха

много въпроси и имаше едно много бурно заседание, което трая два дена. Тамъ се разискваха много въпроси и, въ концъ-концовъ, се прие рѣшението на секцията, съ около 25 гласа срѣщу 7—8, че трѣбва да стане анкета. Сега, г-да народни прѣдставители, защото вѣрвамъ, че и тукъ ще станатъ сжщитѣ бурни прѣния и разисквания, считамъ за пужно да докладвамъ вкратцѣ върху кои въпроси се разисква въ комисията и какви бѣха съображенията, за да приемемъ това рѣшение за анкета. Най-напрѣдъ бѣше възбуденъ въпросътъ: има ли г. Бурмовъ право да подава контестация, когато той не е избирателъ въ Горнѣорѣховската околия, съгласно чл. 123 отъ избирателния законъ, въ който е казано: „Всѣки избирателъ отъ околията има право въ седмодневенъ срокъ да подава контестация.“ По този въпросъ станаха много разисквания и се прие най-послѣ, че г. Бурмовъ, въ качеството си на кандидатъ, има право да подале контестация, защото чл. 69 отъ избирателния законъ прѣдоставя право на всѣки кандидатъ да взема участие въ деня на изборитѣ, да прави заявления, да прави надзоръ и контестации. (П. Каравеловъ: Ималъ ли е повѣренникъ?) Ще ви кажа. Слѣдователно, всѣки кандидатъ, който има право споредъ чл. 69 да надзирава избора, да прави всѣкакъвъ видъ заявления, тѣзи негови права, споредъ чл. 123, се протакатъ до 7 дена слѣдъ избора, слѣдователно, билъ е като кандидатъ въ правото си да даде и контестация. Заяви се даже отъ единъ членъ на комисията, че има осветена такава практика по миналитѣ избори за кандидатитѣ, както е билъ напр. случаятъ съ г. Гендовичъ отъ Кжжлагачката околия: макаръ да не е билъ тамъ избирателъ, но понеже е билъ кандидатъ, ималъ е право, подалъ е контестация и тя е била разисквана отъ Народното Собрание. Слѣдователно, първиятъ въпросъ, който се възбуди, дали г. Бурмовъ е ималъ право да подава контестация, се рѣши утвърдително, че е ималъ право. (К. Мирски: По силата на кой членъ отъ закона?) По силата на чл. 69 и 123 въ свръзка.

Възбуди се още единъ въпросъ въ провѣрочната комисия отъ процесуална точка зрѣние, отъ страна на г. Бобчева мисля, който каза, че наистина всѣки кандидатъ има право да надзирава избора, въ деня на избора да прави заявления и прочее, но тѣзи негови права се приключватъ въ деня на избора, съ приключването на самия изборъ — той нѣма послѣ право да контестира въ опрѣдѣления отъ закона срокъ. Но и този въпросъ слѣдъ като се разиска, се прие, че има право. Правата, които му сж дадени въ деня на избора, иматъ сила до 7 дена слѣдъ избора, слѣдователно, и този въпросъ се рѣши въ утвърдителна смисълъ, че г. Бурмовъ е ималъ право да подале контестация и слѣдъ 7 дена. Повдигна се още въпросъ: дали г. Бурмовъ самъ е билъ дѣйствително форменъ кандидатъ. Защото, ако за него има подадени гласове, той е билъ кандидатъ, но дали е билъ кандидатъ, както законътъ опрѣдѣля,

дали чрѣзъ окръжния сждъ се е кандидатира за тази цѣль, понеже се счете твърдѣ важно, твърдѣ сжщественно това нѣщо, заседанието даже се отложи и ние се отнесохме до Търновския окръженъ сждъ да питаме: Стоянъ Бурмовъ полагалъ ли си е официално кандидатурата за депутатъ въ Горнѣорѣховската околия, на което запитване се получи слѣдующиятъ отговоръ: (Чете.) „Прѣдседателю Народното Собрание. На 596. Стоянъ Бурмовъ признатъ кандидатъ народенъ прѣдставителъ Горнѣорѣховската околия на 7 февруарий. 7.938. Подпрѣдседателъ окръженъ сждъ Геннадиевъ.“ (П. Каравеловъ: Застѣпникъ ималъ ли е?) Застѣпникъ не е ималъ, но официално е билъ кандидатиранъ; неговитѣ, обаче, другари Хаджи Константиновъ и пр., съ които фигурира въ една листа, сж имали застѣпници, и азъ мисля, че именно заради това той не е ималъ особенъ застѣпникъ, защото другаритѣ му сж имали. Менѣ ми се струва, всѣки единъ отъ насъ знае, че това не е задължително. Азъ бѣхъ първи, който тоже нѣмахъ застѣпникъ въ Пловдивъ, защото имахъ другаръ, който имаше застѣпникъ, и мислѣхъ, че това не е необходимо. Както и да е, въпросътъ: дали г. Бурмовъ е билъ официаленъ кандидатъ въ Горнѣорѣховската околия, се установи утвърдително отъ телеграмата, която се получи отъ Търновския окръженъ сждъ.

Слѣдъ като се изчерпиха прѣнията по процесуалнитѣ причини и се прие, че той е билъ въ правото си, се пристѣпи къмъ разискването сжществото на тази контестация. По сжществото азъ нѣмъ повече да говоря, защото вѣрвамъ, че тукъ не можемъ се удържа: непрѣмънно ще искатъ нѣкои господа думата да говорятъ въ една или друга смисълъ. Но въ общи чѣрти ще ви кажа, че се възбудиха много въпроси: дали дѣйствително трѣбъ да дадемъ нѣкакво довѣрие на единъ дерлия чо вѣкъ, както се говорѣше въ по-раннитѣ избори че единъ пропадналъ кандидатъ всѣкога е нараненъ и си позволява да говори нѣща невѣроятни. Въ случая комисията призна, че г. Бурмовъ трѣбъ да бѣде изслушанъ и трѣбва да му се даде довѣрие, защото, наистина, при Варненския и Пловдивския избори имаше тоже, може да се каже, пропаднали, наранени, заинтересовани хора, и никой не иска да даде вѣра, но тоя случай е различенъ, защото подкупътъ е, за който именно се говори, неже комисията не признава другото обстоятелство толковъ, т. е. колкото се отнася до това, че г. Бурмовъ е билъ съдружникъ на Брати Симеонови, счете за неспжщественно, а най-сжщественно е подкупътъ. Слѣдователно, въ комисията се разиска въпросътъ ако е подалъ само г. Бурмовъ, а никой другъ, контестация, трѣбва ли да се вѣрва на контестацията. Въ комисията се усвои този възгледъ, че трѣбъ именно на Бурмова да се вѣрва, защото за подкупъ не може да се направи отъ друго лице контестация нито този, който е взелъ подкупа, нито този, който е далъ. (Нѣ кой отъ дѣсницата: Нито кои сж видѣли.) Да, нито които сж видѣли. Тѣзи, кои

сж дали, ги е страхъ отъ закона; тѣзи, които сж взели, пакъ ги е страхъ отъ закона, а които сж видѣли, нѣматъ никакъвъ интересъ. Не е аналогиченъ случая съ Пловдивската и съ Варненската околии, дѣто има пострадали и уврѣдени избиратели. Азъ ви казвамъ съображенията, които се развиха въ комисията. Тукъ може да има противно мнѣние — то е друго нѣщо. Туй бѣха разискванията и туй бѣха съображенията, именно, че който е давалъ подкупи и който е взималъ подкупи, нѣматъ интересъ да констатиратъ, и който е гледалъ, и той нѣма интересъ да констатира затуй, защото нито е уврѣденъ, нито е пострадалъ. Слѣдователно, единъ единственъ, който може да констатира избора за подкупитѣ, е това лице, което е дертия, което е заинтересовано. (П. Каравеловъ: Когато кадията е даваджия . . .) Той нѣма да отсѣжда; той е даваджия, ние сме кадитѣ. Ние приехме, че именно дертиитѣ, заинтересованитѣ, пропадналитѣ кандидати сж въ най-правото си да констатиратъ по въпроси за подкупи.

Повдигна се въпросъ: ако г. Бурмовъ е констатиралъ избора поради подкупитѣ прѣдъ Народното Собрание, не можеше ли да направи сжщото прѣдъ прокурорството и да се прѣдстави тукъ съ единъ актъ? Върху туй станаха разисквания и се каза, че не, защото той нѣма интересъ да се наказватъ тѣзи, които сж взимали пари, по неговиятъ интересъ е, да се признае, че изборътъ е опороченъ — даже щѣше да бѣде хуманно отъ негова страна, да не закача онѣзи, които сж давали и вземали подкупи; неговата цѣль е, да се признае, че изборътъ е опороченъ чрѣзъ подкупи.

Подиръ тѣзи разисквания — тѣ сж вкратцѣ, върху тѣхъ се говори много надълго отъ повече отъ 15 души оратори, защото въ нашата комисия има 40 души оратори — подиръ тѣзи разисквания, казвамъ, положи се изборътъ на гласуване и по рѣшението на 25 души — повече отъ половината — отъ комисията, отъ разни фракции, прие се, че изборътъ трѣбва да бѣде анкетиранъ, да се прати една анкета на мѣстото да разпита показанитѣ лица и да види, дали дѣйствително сж давани и вземани подкупи. Отъ това нѣщо нѣма кой да загуби, толкозъ повече че сами г. г. Буровъ и Каранешевъ приеха съ отворени обятия да се нареди една анкета, за да не остане никакво съмнѣние, че тѣ сж давали подкупи за своя изборъ. Така прието веднажъ рѣшението на комисията, азъ съмъ натоваренъ да моля почитаемото Народно Собрание, съгласно рѣшението на комисията, да постанови едно рѣшение за една анкета по избора въ Горна-Орѣховица.

П. Каравеловъ: Подиръ 22-годишно упражнение на конституцията и провѣрка на изборитѣ, азъ виждамъ сега по това, което е рѣшено, че ние нищо не сме се научили. Съжалявамъ, че комисията съ 27 гласа е пришла въ дадения случай да има анкета. (Д-ръ К. Милаповъ: 17 срѣщу 8!)

Нека бждатъ 17 срѣщу 8. (Докладчикъ Т. Начовъ: И г. Такевъ гласува!) Това нѣщо не ме интересува. Ако има нѣщо, дѣто азъ не бъркамъ партията, то сж провѣрките на изборитѣ. Азъ лани защищавахъ опозицията и имаше случаи съвършено аналогични. Сега вие имате избори, които не стоятъ по-добрѣ отъ онѣзи, а стоятъ много по-злѣ. Вие имате Душникския изборъ — мълчахте; вие имате Пловдивския селски изборъ — мълчахте; вие имате и трети, Хасковския — тоже мълчахте. Тукъ даже вие нѣмате никакво основание за анкета. Имате Бурмова и неговитѣ клиенти. Това само имате. Бурмова азъ лично познавамъ и съжалявамъ дѣйствително, ако той би дошълъ тукъ, защото щѣше да увеличи количеството на най-отчаянитѣ бѣборници. Той е деребей въ Търново, и азъ знамъ какъ се кълнѣше по нѣколко пати, че ще бѣде избранъ. Турнатъ е въ всичкитѣ околии въ Търново и пакъ не се избра. Той е единъ щуракъ! (Докладчикъ Т. Начовъ: Това е вѣнъ отъ дѣлото!) Моля, моля, азъ го знамъ. (Докладчикъ Т. Начовъ: Азъ не го знамъ.) Азъ съжалявамъ, че вие извиквате единъ депутатъ да го пеувате. Вие знаете ли тѣзи хора, които е подписалъ? Не ги знаете. Защо тѣ не сж се подписали сами? Прѣдъ насъ се явява само единъ човѣкъ Бурмовъ. За мене има презумцията, че тоя човѣкъ е не-прѣмѣнно умствено щуръ и нравствено калманъ. Бурмовъ, отъ Търново, габровецътъ — той е най-глупавиятъ човѣкъ отъ Габрово! (Докладчикъ Т. Начовъ: Това не е вѣрно!) Телеграфирайте да питате въ Търново и ще видите. (М. Стояновъ: Нѣмате право да приказвате това!) Азъ имамъ право, защото той приказва за народни прѣдставители, а за мене народнитѣ прѣдставители сж посѣдени отъ единъ щуракъ като него. (Докладчикъ Т. Начовъ: Това не е кавалерство!) Моля, моля. Това е фактъ. Вие нѣмате нищо тукъ; вие имате единъ Бурмовъ. Презумцията е противъ него за онѣзи, които го познаватъ, който е зълъ, че написалъ Ивана Стояновъ и пр. — колко пари това струва? Нищо не струва. Защо тоя Иванъ Стояновъ не се е подписалъ самъ? А, г. Буровъ има пари — трѣбва да е раздавалъ пари! Той е само прѣдполагалъ това, друго не е — азъ съмъ уврѣненъ. Какво е събралъ Бурмовъ? Че тѣ сж ортаци съ Бранъ Симеонови — нѣщо, което ние отхвърлихме едно врѣме и като министри разгледахме тия смѣтки. Тѣ нѣматъ нищо общо съ Бурова, а могатъ да иматъ вземане-даване въ заемъ пари. (Докладчикъ Т. Начовъ: Въ комисията не държахме на това!) Вие не държахте, но азъ като министъръ — апелирамъ къмъ г. Сарафова, нека каже и той, ние гледахме тефтеритѣ, — знамъ, че тѣ иматъ вземане-даване съ Симеонови, като търговци, по това не е наша работа; на това основание ние нѣмаме право да касираме. Азъ ви казвамъ, че нѣмате право да обръщате внимание на това, което се говори за трето лице. И затова комисията не е направила добръ, като е взела рѣшение, че трѣбва

да се анкетира тоя изборъ. Ние трѣбва да научимъ нашитѣ хора, и, ако има прѣдметъ за анкета и ако тѣзи факти сѣ вѣрни, нека ги подпишатъ тѣ сами, а не само единъ Бурмовъ. Защо тѣ мълчатъ и защо не сѣ отнесли къмъ прокурора или къмъ Народното Събрание? Азъ бихъ желалъ това да се въведе, а не така да клевети хората прѣзъ други. Това е клевета! И вие се застъпвате за единъ Бурмовъ, а не се застъпвате за другитѣ нани другари!

Докладчикъ Т. Начовъ: Кой говори това?

П. Каравеловъ: Само въ България става това.

Т. Теодоровъ: Пита кой ги псува — Бурмовъ!

Докладчикъ Т. Начовъ: Не казвайте, че Бурмовъ е щуръ!

П. Каравеловъ: За мене е ясно. Азъ бихъ апелиралъ къмъ васъ да се обърнете къмъ по-правилния път. Нѣма нужда да се праща анкета. Ако пращате, трѣбваше да пращате навсѣкѣждѣ. И тукъ не трѣбва да се праща нищо, а г. Бурмовъ да се научи, когато си туря кандидатурата, да я туря по-правилно. Той лани знай на колко мѣста си туря кандидатурата. Азъ знай, че покойниятъ Кжичовъ ходи да агитира за него.

Министъръ М. Сарафовъ: Това не е вѣрно! Вие знаете добръ, че той не отиде да агитира за него.

П. Каравеловъ: Знай много добръ, защото пктуваше съ мене.

Министъръ М. Сарафовъ: Не да агитира!

П. Каравеловъ: Азъ още тогава казахъ на Кжичова.

А. Урумовъ: Когато бѣше Кжичовъ тукъ, защо го не казахте.

Д-ръ Н. Геннадиевъ: Самъ Кжичовъ го каза.

П. Каравеловъ: Азъ му го казахъ: Вие напразно ходите да агитирате за този човѣкъ. Той не ми харесва. Азъ този щуракъ го познавамъ. Той е дохождалъ и при мене, когато бѣше още прокуроръ. Азъ го познавамъ много добръ. Азъ не му позволявахъ да седне на масата, на която азъ седѣхъ. Но да оставимъ сега него. Азъ ви моля да отрезнѣете и никаква комисия да не пращате. Това е най-здравото начало и би правило честъ на ония, които го приематъ. Това е моето мнѣние.

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ не искамъ да говоря по самия изборъ, но считамъ, че не бѣше добръ отъ уважаемия г. Каравеловъ да изказва такива думи по адресъ на лице, което не е избрано и не е помежду ни. (Нѣкой отъ прѣдставители тѣ: Ами той какво пише?) Азъ слушахъ внимателно

контестацията на г. Бурмова. Тя не се отнася съ обидни думи къмъ г. Бурова, а и другитѣ кандидати не закача. (Д-ръ П. Гудевъ: Сѣ едно!) За г. Бурова не казва никаква обидна дума. Той просто мотивира контестацията си.

Второ едно нѣщо. Смѣтката на г. Стефана Симеоновъ по построяване на линията Търново—Русе не е гледана отъ правителството. За тая смѣтка знай малко нѣщо по частенъ път, но ми се струва, че нѣма какво да се говори по нея, тѣй като и комисията тая частъ отъ контестацията е оставила безъ послѣдствие.

Считамъ за длъжностъ още едно да прибавя. Покойниятъ Кжичовъ не е ходилъ да агитира. Азъ повтарямъ още единъ път, че покойниятъ Кжичовъ заяви въ Камарата, че като е билъ въ Горна-Орѣховица, е чулъ да се говори за недобри работи, които сѣ ставали въ избирателната борба въ Кесарево, и отишълъ да види какво става. Покойниятъ Кжичовъ на мене каза това. Той не бѣше човѣкъ, който да вѣрши това, което му сѣ приписва сега. Азъ повтарямъ и най-категорически заявявамъ, че покойниятъ Кжичовъ не е агитиралъ за г. Бурмова.

К. Мирски: Г-да народни прѣдставители! По обичай, както всѣкога, и сега ще бѣда много кратко. Азъ, г-да народни прѣдставители, нѣма да закачамъ никакъ почтеността нито на избранитѣ, нито на тѣзи, които сѣ желаали да бѣдатъ избрани. (Нѣкой отъ прѣдставители тѣ: Дерзлитѣ!) Имаме прѣдъ насъ голѣмото право и длъжностъ, наложени намъ отъ чл. 124 отъ избирателния законъ, да се произнесемъ за правилността и дѣйствителността на избора. Сѣ едно за насъ кои сѣ избрани. Азъ съжалявамъ, че лани въ извънредната сесия на разтурената Камера, когато почтениятъ г. Сарафовъ, тогава Министъръ на Вѣтрѣшнитѣ Работи, е внесълъ законопроектъ за измѣнение избирателния законъ, не се е поне постаралъ да се направи стѣпка къмъ реализирането на това, което стои въ програмата на прогресивно-либералната партия въ това отношение. Далечъ отъ мене да сподѣлямъ тоя принципъ: да се провѣрватъ изборитѣ отъ съдебната властъ, но азъ отивамъ дотамъ, дѣто органътъ на демократическата партия се съгласи съ оня на прогресивно-либералната партия, т. е. слѣдствието по изборитѣ да става отъ съдебната властъ. Като такава нѣщо нѣма у насъ узаконено, пита се, една анкета по единъ изборъ, при който се говори за обвинения, цѣлесъобразна ли е. Не, г-да народни прѣдставители. Азъ я считамъ даже незаконосъобразна. Ние имаме наредба изрична — чл. 13 на основния ни законъ — дѣто стои, че съдебната властъ въ всичката ѣ ширина, подчъртавамъ, въ всичката ѣ ширина, принадлежи на съдебнитѣ мѣста и лица. Слѣдователно, тамъ, дѣто се говори въ конституцията за назначаване анкети по управлението, далечъ не се разбира слѣдствени комисии, комисии, които има да разслѣдватъ и да издирватъ слѣдитѣ

на прѣстѣпленията. Всѣки обвиняемъ е невиновенъ, даже и когато стои на скамейката на подсѣдимитѣ, докато се докаже виновността. По тоя принципъ нѣма споръ. Ние имаме тукъ троица — струва ми се троица сж — избрани и прогласени като такива отъ компетентния сждъ. Ние имаме членове, на които се основава болшинството на провѣрочната комисиия — чл. чл. 109 и 123. Чл. 109 говори за правото на кандидатитѣ по подаване заявления. Той е категориченъ: до бюрото могатъ да даватъ заявления; до бюрото — не пише и другагдъ. Разбира се, тѣ сж имали това право, защото тѣ могатъ сами да сторятъ това или чрѣзъ своитѣ застѣпници, ако би пожелали такива да си назначатъ. И тѣй, напразно комисията иска да допълни, не по законодателенъ редъ, а бай-ганювски, избирателния законъ. Имаме слѣдъ това чл. 123 на избирателния законъ. Тамъ се прѣдвижда право на подаване заявление отъ страна на избирателитѣ отъ околията. Слѣдователно, и тукъ имаме ограничения за кои лица могатъ да подаватъ заявления. И тѣй, на г. Бурмова — тѣй ми се струва, че е името на кон-тестатора — не остава друго право, освѣнъ онова, което той, помоему, е упражнилъ, но не се е отнесълъ до надлежната капия. Чл. 171 отъ избирателния законъ дава право на всѣки избирателъ да подава жалба по прѣстѣпления и нарушения, извършени въ врѣме на производството на нѣкой изборъ. Законодательтъ тукъ, въ чл. 171, не дѣли, не различава. Г-нъ Бурмовъ е избирателъ, и той има право да подава жалба, но кому? На надлежното прокурорство. И той като може би нѣма да смѣе да отиде при надлежното сждебно лице да си даде жалбата, а е направилъ добрината да я напише и подпише, ние ще изпълнимъ една длъжностъ, ако вземемъ резолюция, тази негова жалба да се прати на надлежното прокурорство. (И. Воденчаровъ: Това не е наша работа!) То е наша работа, то е нашъ дългъ; ние сме едно тѣло, до свѣдѣние на което като дойде нѣкое злодѣяние и изобицо за нѣкое прѣстѣпно дѣяние, ние не трѣбва да замижаваме. Тази книга трѣбва да отиде тамъ, дѣто ѝ е мѣстото. Ако ние не я проводимъ, нека българскитѣ прокурори, начело съ генералъ-прокурора, Министърътъ на Правосждието, не бждатъ съ замижали очи; тѣ сами трѣбва да я взематъ, тѣхна длъжностъ е да направятъ това.

Азъ се скратявамъ. Тѣй като това заявление не може да бжде прѣдметъ на разискване въ нашето Събрание, затуй да се вземе по него слѣдната резолюция: да се прати то на прокурора при Търновския окръженъ сждъ. А изборътъ да се потвърди, защото нѣма никакви заявления срѣщу правилността или дѣйствителността му. Ако излѣзе единъ денъ присѣда, че тѣзи хора, които днесъ ги третиратъ за обвиняеми, ще бждатъ виновни, тѣ трѣбва да нѣматъ перде на очитѣ си, ако не се признаатъ за виновни и не си дадатъ оставката. Ние ще викаме „долу прѣстѣпницитѣ!“ и тѣ ще излѣзатъ отгукъ. Дотогазъ тѣ сж неви-

новни, докато сждебната властъ не каже, че тѣ сж виновни. Не казвамъ, че сж ангели, но казвамъ, че сж невиновни.

Докладчикъ Т. Начовъ: Г-да народни прѣд-ставители! Имамъ да възразя на г. Мирски, че една анкета нѣма да събере материалъ за сждилищата. Една анкета отъ Народното Събрание ще събере свѣдѣния само за себе си, материалъ за себе си; тя ще се убѣди, имало ли е подкупи или не, и, ако тя приеме, че е имало подкупи, ще признае избора за опороченъ. Но това още не може да служи за материалъ на сждилищата, не може, защото сждилищата не сж обязани, това, което ние приемемъ за вѣрно, да го приематъ за неопровержима истина. Едно това. Второ, не можемъ да изпратимъ и жалбата на г. Бурмова до сждебнитѣ власти: първо, защото ние тукъ не сме една регистратура на сждилищата и, послѣ, и да искаме да бждемъ такива, тя е просрочена вече. Оплаванитѣ срѣщу избора ставатъ въ единъ срокъ на 10 дена, така щото оплакването, че имало нередовности, подкупи станали въ врѣме на избора, не може да се изпрати въ сждилищата. Ние не можемъ да бждемъ регистратура и проводникъ, за да даваме материалъ на сждилищата: тѣ иматъ свои органи. Ако взематъ актъ отъ нашето рѣшение, то е друга работа; ние нѣмаме право да създаваме нито прѣстѣпници, нито нещастници. Ние сега за нашето Народно Събрание можемъ да съберемъ свѣдѣния, дали е вѣроятно или невѣроятно; даже ние можемъ да се основаваме само на една вѣроятностъ, а не на положителностъ; можемъ да кажемъ, има вѣроятностъ за даване подкупи, но това още не е положително доказателство, че е имало такива. Това само имахъ да възразя на г. Мирски.

В. Димчевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ не поддържамъ този възгледъ, че установяването на такива подкупи не е въ прерогативитѣ на Народното Събрание и че, ако се установятъ такива нѣща, не могатъ да иматъ значение за разрѣшението, дали трѣбва да се утвърди или не изборътъ; напротивъ, азъ поддържамъ, че такива нѣща когато се алегира въ една контестация, Народното Събрание може и трѣбва да ги провѣри и, щомъ се установятъ, щомъ приеме Народното Събрание за достовѣрно, че има наистина даване подкупи, самото срѣдство е такова, че лицето, което си служи съ такива срѣдства, не е достойно да бжде народенъ прѣдставителъ; слѣдователно, когато се констатира да има подкупи по единъ изборъ и тия подкупи да сж давани съ цѣлъ да се купуватъ гласовѣтъ, тогава Народното Събрание не трѣбва да гледа какво значение могатъ да иматъ тия подкупи за резултата на избора; защото самото срѣдство е неморално, крайно неморално, и човѣктътъ, който приеме да се ползува съ такива срѣдства, той трѣбва да се лиши отъ достойнството да бжде народенъ прѣдставителъ.

Азъ въ комисията поддържахъ, че не е умѣстно да се прати анкета по този изборъ. Тамъ азъ казахъ своитѣ съображения и тукъ ще ги кажа прѣдъ васъ, но моитѣ съображения не сж отъ тази гледна точка, че подкупътъ не е опозоряюще дѣйствиe избора и че подкупътъ не може да се вземе като дѣйствиe имѣюще влияние да се опорочи единъ изборъ и да се касира; ами моитѣ съображения сж, че тѣй както сж изложени тукъ оплакванията отъ контестатора, тѣ сж много явно неправдоподобни, явно необфидителни, невѣроятни. И ще ви кажа отдѣ азъ черпа туй впечатление за себе си. Най-напрѣдъ, по избора въ Горнѣорѣховската околия има да направи една бѣлѣжка. Г-нъ докладчикътъ каза, че по-малко получилитѣ гласове, подиръ избранитѣ, сж двѣ хиляди и нѣколко гласа; а лицето г. Бурмовъ, струва ми се, има хиляда и нѣколко гласа — 1.600 гласа. Той, слѣдователно, явно половината гласове на тѣзи, които сж получили избранитѣ лица. Но друго едно е по-важно. Въ тази околия сж взели участие 8.000 и толкова души избиратели. Въ деня на избора въ всички секции имало е заинтересовани кандидати отъ нѣколко листи, отъ нѣколко партии, имали сж застъпници. Ако г. Бурмовъ, подавшиятъ контестацията, не е ималъ свой застъпникъ, казва ни г. докладчикътъ, че неговиятъ другаръ е ималъ такъвъ и затуй не намѣрилъ за нужно да си постави свой. Въ всѣки случай, листата, които е прѣдставлявала г. Бурмова, е имала застъпникъ. Добрѣ, този пѣкъ, който се оплаква сега, г. Бурмовъ, като говори за подкупитѣ, между друго, на едно мѣсто казва, че въ изборния день, въ изборното мѣсто, избранитѣ г. Буровъ раздаваше, казва, на всѣки избирателъ по 2, по 5 л. Вие сте въ състояние, г-да народни прѣдставители, да разсждите, ако такива работи ставатъ въ изборното мѣсто, тамъ дѣто има да се борятъ 3—4 кандидатни лица, и то въ Горнѣорѣховската околия, дѣто избирателнитѣ страсти сж много възбудени, дѣто избирателната борба става много ожесточена, дѣто за най-дребнитѣ работи ставатъ оплаквания на бюрото — вие виждате, че се даватъ оплаквания, че единъ дошълъ тамъ и пошупналъ нѣщо, че другъ дошълъ съ избирателната карта на друго лице и пр. — вие сте въ състояние, казвамъ, да разсждите, доколко сж вѣроятни, доколко сж правдоподобни тѣзи нѣща, за които се говори въ контестацията, че сж раздавани на избирателитѣ по 2, по 5 л. въ изборното мѣсто. Допускате ли вие, вѣроятно ли е, че ако сж ставали такива работи, г. Бурмовъ, който се бори противъ г. Бурова, или неговиятъ застъпникъ, нѣмаше да направи едно оплакване за това нѣщо? Туй въ реда на нѣщата не е, г-да прѣдставители. Ние всички сме присъствували при произвеждане на избори, вие всички сте се борили въ изборитѣ и знаете, че въ деня на избора, когато ставатъ такива работи, когато единъ кандидатъ види, че намалява количеството на неговитѣ бюлетини, той гледа съ напрегнато внимание, има ли нѣщичко, което да е такова, щото да

опорочава избора, и търчи да прави за това нѣщо заявление. Такова нѣщо въ дадения случай вие виждате, че нѣма. Сетнѣ, оплаква се г. Бурмовъ, че въ с. Арбанаси г. Буровъ е изпратилъ спиртъ, кафе, пекеръ и не знамъ какво си... петролъ, кибритъ, сапунъ и пр., и далъ обявление, които отъ избирателитѣ отидатъ да гласоподаватъ заради неговата листа, като се върнатъ, да отидатъ при него да си ги взематъ. Туй нѣщо е ясно, по такъвъ начинъ подкупъ никой пѣтъ не може да стане. Защото за да отидете да приемете за вѣроятно това нѣщо, което се пише тукъ, то е да съзнаете, че у насъ при изборитѣ могатъ да се правятъ наистина работи, които не само не сж прѣпоръчителни, но не сж и разумни. И даже въ комисията тѣзи отъ господата, които поддържаха, че трѣбва да стане анкета, относително до този пунктъ казаха, че той асж се явява неправдоподобенъ и върху него не може да се прави анкета.

Послѣ, посочва ни се отъ страна на контестатора на нѣколко лица — на десетина лица, ако не и повече — на които сж дадени: на одного 500 л., на другито 200 л. на трети 300 л. и пр., и тѣзи пари г. Буровъ ги давалъ тогава, когато сѣ присъствували 5—6 души свидѣтели; казва: на едикого сж дадени въ присъствието на едикои си очевидци едиколко си; на едикого сж дадени въ присъствието на едикой си толкозъ и пр. Посочва ни се по 4—5 души свидѣтели. Вие не сте да не знаете, г-да прѣдставители, че подкупътъ е едно прѣстѣпление, което се доста тежко наказва — наказва се и лицето, което дава подкупа, и лицето, което го взема. Азъ поне не мога да приема, на вѣрвамъ и вие нѣма да приемете за правдоподобно туй, че едно лице, което иска да прави подкупъ, което знае, че е изложено на контрола на своитѣ противници, които ходятъ да слѣдятъ плановѣтъ му, дѣйствиетъ му и всичко, което върши, ще отиде по такъвъ начинъ да раздава пари и да прави прѣстѣпление, когато ще присъствуватъ по 5—6 души свидѣтели. Туй е съвършено невѣроятно, съвършено неправдоподобно. Ние по-рано, когато говорихме по случки отъ подобно естество, бѣхме си поставили за начало, че можемъ да назначаваме анкета само тогава, когато имаме начало на доказателства отъ изборното дѣло, когато напр. въ деня на избора е станало нѣкакво оплакване. Вие чухте, че тукъ на едно мѣсто единъ старши стражаръ се прѣдставлява за свидѣтель. Ако другитѣ хора нѣматъ интересъ, както каза г. докладчикътъ, да даватъ заявления за опорочване на избора, ами че старшиятъ стражаръ е агентъ на властѣта, той по длѣжностъ е заставенъ да дири прѣстѣпницитѣ и да контролира за прѣстѣпленията, които се извършватъ. Вие виждате, че нито една тѣжба не е подадена на прокурора, нито единъ актъ не е съставенъ, нито едно удостоверение не е прѣдставено, че г. Буровъ е подкупвалъ тогозъ или оногозъ съ туй и туй. Никакво начало на доказателство, слѣдователно, нѣмате, нѣмате единъ аргу-

ментъ, нѣмате една силка, на която да се опрѣте и да кажете, че това нѣщо, което излага онзи човекъ, който е пропадналъ въ избора, можемъ да го върваме? Напротивъ, начинътъ, по който сж изложени оплакванията, е такъвъ, че съвсѣмъ очевидно се явяватъ тия оплаквания невѣроятни и неправдоподобни. Можете ли вие, г-да народни прѣдставители, да приемете туй нѣщо за повече вѣроятно? Каза ни г. докладчикътъ: добръ, ние другъ пѣтъ казахме, че на такива хора нѣма да върваме и нѣма да назначаваме анкета, но въ дадения случая разсѣдението е друго. Другитѣ избиратели отъ тази околия даже нѣматъ интересъ да констестира въ избора; лицето, което има тоя интересъ, е именно пропадналиятъ кандидатъ и той се застъпва да констестира. Туй не е вѣрно, защото виждате, че има и други пропаднали кандидати и тѣ сж повече заинтересовани, отколкото г. Бурмовъ, защото иматъ 1.000 гласа повече отъ него. И какъ така, въ една избирателна околия, дѣто взематъ участие 8.000 души, недѣйте казва, че нѣма заинтересовани нѣкои противъ избора, ако е извършенъ съ неправилностъ? Азъ ще ви кажа, че хиляда и толкова гласа сж дадени за г. Бурмова и тия, които сж ги дали, всички сж заинтересовани и всички желаятъ, както желае и самиятъ г. Бурмовъ, да се констестира изборътъ. Защото вие знаете, че онѣзи, които отиватъ да помагатъ на единъ кандидатъ, отиватъ съ такова желание, отиватъ съ такъвъ интересъ, щото лицето, което поддържатъ, да бѣде избрано. И когато пропадне лицето, тѣ се считатъ убити, покрусани и тѣ толкова сж заинтересовани, колкото и самото пропаднало лице. Вие имате толкова избори, дѣто избиратели отъ разни околии, безъ да сж присѣствували кандидатитѣ, безъ да сж присѣствували и тѣхни застъпници, тѣ сж се повече интересували и сж се борили да защитятъ правилността на изборитѣ, и тамъ, дѣто е трѣбвало да правятъ оплаквания — правила сж ги, дѣто е трѣбвало да даватъ констестации — давали сж ги, и, ако сж успѣвали въ срока, давали сж констестация и въ Народното Събрание. Сега, въ данния случай, ако отъ 8.000 избиратели и отъ пропадналитѣ кандидати нѣмаме заявления за тия подеуши, както се казва въ констестацията, трѣбва да се съгласите, че повече дертлия се явява този, който дава тая констестация. И ако за другитѣ избори бѣхме съ такива съображения, че не трѣбва да допушаме анкета, би трѣбвало и въ настоящия случай да бждемъ при сжщитѣ начала и основания. И нека, г-да народни прѣдставители, да бждемъ послѣдователни, защото послѣдователността е най-много прѣпоръчителна за практиката на едно народно прѣдставителство. Трѣбвало би да се изтъкнатъ тукъ по-силни, по-основателни аргументи, за да измѣнимъ практиката си, ако това е желателно. Тогавъ само всички, които поддържаме, че нѣма нужда въ настоящия случай за анкета, могли бихме да се съгласимъ. Но въ настоящия случай такива силни аргументи нѣмаме, нѣмаме и на-

чало на доказателства нито като на върха на иглата, за да се приеме не само за правдоподобна, но и за вѣроятна тази констестация. И когато нѣмаме такова начало на доказателства, когато и начинътъ, по който се излага оплакването, ни се вижда неправдоподобенъ, то и срѣдствата, които се приписватъ на избранитѣ, сж такива, че никой не може да ги възприеме за правдоподобни. Та и не трѣбва да се приематъ, защото трѣбва, г-да прѣдставители, да обърнемъ внимание и на това още обстоятелство, че лицето Бурмовъ, което се избира, е лице познато въ тая околия, доста авторитетно, и другъ пѣтъ се е избирало; имайте и това прѣдвидъ въ настоящия случай, че г. Бурмовъ е дѣйствувалъ въ комбинация съ друга фракция. И ако той самъ, при други условия, се е борилъ и се е избиралъ, безъ да бжде констестиранъ избора му, то сега, когато е билъ въ съюзъ съ друга една фракция, за мене е ясно, че е излѣзналъ не защото е давалъ по 5 л. на избирателъ, но защото има влияние. И още единъ аргументъ, г-да прѣдставители, за да приемемъ, че е невѣроятна констестацията. Ако на 10 души по 500 л. е далъ, както е казано тукъ, ако по 2 до 5 л. е давалъ на другитѣ избиратели, а пѣкъ той е получилъ 3.000 гласа, ами че той е трѣбвало да похарчи 10—12 хиляди лева по тоя изборъ — шекера оставямъ настрана. Ехъ, че този мандатъ какво ще донесе на г. Бурова, за да отиде да харчи толкова злато? Това поне за мене е едно съображение, което иде да ме увѣри, че не може да се приеме туй нѣщо за вѣроятно, както е прѣдставено въ констестацията.

Ето съображенията, г-да прѣдставители, по които азъ и въ комисията казахъ, че не трѣбва да се прави анкета по този изборъ. Ето по тия съображения и сега казвамъ, да не се анкетира този изборъ, а да се утвърди.

Докладчикъ Т. Начовъ: Г-да народни прѣдставители! Има да възразя на г. Димчева защо другитѣ кандидати не сж подали констестация. Този въпросъ въ комисията се разисква и се каза: кефъ имъ е, или не сж видѣли, или не сж узнали, или не искатъ да подаватъ констестации. Това, обаче, не ограничава правото на Бурмова да констестира той. Сега, защо нѣмало оплаквания въ деня на избора? И този въпросъ се разисква въ комисията, и каза се, че нѣма бити, нѣма уврѣдени, че нѣма заинтересовани; разхвърлятъ се, раздаватъ се пари — мало ли чего — не искаме да си дадемъ трудъ; ако дойде нѣкой отъ Събранието да ни пита, или нѣкой отъ сѣда, ще кажемъ, но сами да отидемъ да правимъ въпросъ, нѣма защо, нѣмаме интересъ. И ето защо нѣма и оплаквания. За кафето и шекера се каза. Но ние не казахме, че, може би, не е вѣроятно това, но че не заслужава да се изслѣдва. (Д-ръ Н. Геннадиевъ: Защото се унищожаватъ едното съ другото, едното е сладко, другото е горчиво! — Смѣхъ.) Казва г. Димчевъ, че лицето е

тъй популярно, че и другъ път се е избирало. Да, но въ контестации и другъ път е казвано за подкупи, мисля, че и другъ път е ставало тукъ въпросъ за неговитъ подкупи. Удивлява се г. Димчевъ, защо ще стане Буровъ толкова пари да харчи за единъ изборъ. Това удивление не трѣбва да става, защото всѣки отъ насъ може да се попита, дали не му струва по-скѣпо мандата отъ паритъ, които ще вземе. (Смѣхъ.) Ама не за подкупи, но за разноси. Най-послѣ и самитъ избрани заявиха, че тѣ за честта си искатъ да стане анкета, и това заслужава да се вземе въ особено внимание. И азъ заявявамъ, че и ние въ комисията повече отъ 20 души прѣдставители дойдохме до убѣждение, че заслужава такава провѣрка — има подозрѣние, че е дадено подкупъ и, ако въ гласуването излѣзе болшинство за утвърждението на избора, то въ меньшинството поне пакъ ще остане убѣждението, че е имало подкупи. Затова въ интересъ на самитъ избрани е да стане анкета, защото подкупитъ сж най-мръсното сръдство въ изборитъ.

Д. Петковъ: Както виждате, и азъ съмъ избранъ за народенъ прѣдставителъ въ Горнѣорѣховската околия, но моятъ изборъ не се оспорва, защото г. Буровъ и неговиятъ другаръ сж работили съ друга листа, а пъкъ азъ съ друга. Обаче, понеже се избирамъ отъ тая околия не за пръвъ път, и понеже съ г. Бурова тамъ, макаръ инакъ да имаме частни смѣтки, партизански се боримъ силно, считамъ за нужно да кажа нѣколко думи за обяснение. Какво ще рѣши Събранието, дали това, което е приела комисията, или не, не знамъ, но даже да приеме да касира избора, азъ ви заявявамъ, че пакъ ще видимъ тукъ г. Бурова. (Докладчикъ Т. Начовъ: Може, но нѣма да имаме тогава съмнѣние!) Въ Горнѣорѣховската околия, г-да народни прѣдставители, има двѣ партии само, които се борятъ, или, ако щете, не двѣ, а една партия, която е отъ нашитъ хора, и Буровци. Кѣмъ която партия ще принадлежатъ Буровци, тя ще спечели; ако тѣ се борятъ противъ насъ съ другитъ, тѣ ще взематъ избора; ако ние се съгласимъ съ другитъ, ние ще вземемъ избора. Миналата година, въ допълнителнитъ избори помните добръ, че г. Д-ръ Стайковъ, отъ Русчукъ, бѣше кандидатиранъ на мое мѣсто, дѣто се отказахъ, и той тогава би Буровци съ 500 гласа. Тогава имаше пакъ контестация, че Стайковъ давалъ пари. Стайковъ не е толкова богатъ човѣкъ, за да дава пари. Пакъ отъ сѣция Бурмовъ бѣше контестацията. Днешната контестация отъ Бурмова ми се вижда много, така да кажа, съчинена партизански, много злѣ закрѣпена. Бждѣте увѣрени, че ако да имаше най-малкитъ подозрѣния въ даване подкупи за гласове, прѣвитъ, които щѣха да протестиратъ, това бѣха нашитъ хора, защото, когато да отивамъ въ Горна-Орѣховица, азъ се сръщамъ съ Буровци, ходилъ съмъ у тѣхъ, но хората, които ме съпровождаха дотамъ, се връщаха — така сж раздразнени. Тѣ дирятъ

даже Буровци да направятъ най-малкото нѣщо, за да направятъ такава голѣма контестация. Това не е пръвъ път. Щомъ тѣ не сж дали контестация — защото отъ нашата листа само азъ излѣзохъ и даже единиятъ ни кандидатъ, който бѣше Д-ръ Момчиловъ, съ 4—5 гласа пропадна, — щомъ тѣ не сж дали протестъ и щомъ тѣ не сж видѣли тия работи, които казва Бурмовъ, че Буровъ билъ раздалъ пари на избирателитъ, че билъ разнасялъ захаръ, газъ, сапунъ английски и пр., щомъ не сж видѣли нашитъ хора, бждѣте увѣрени, че не може да го види Бурмовъ отъ Търново, защото хората които иматъ интересъ да извадятъ криви Буровци това сж нашитъ хора. Самъ Д-ръ Момчиловъ дохожда тукъ и нищо подобно не чухъ отъ неговитъ уста, нито пъкъ има контестация отъ тѣхъ. Слѣдователно, ако Народното Събрание се поведе и контестацията, която Бурмовъ е написалъ, ще направи една грѣшка. Може само ако искате да сразкодятъ двама-трима души да отидатъ; но щ се върнатъ безъ резултатъ, даже и тѣзи, които сж записани да се запитатъ, ще откажатъ, че е имал такива работи. Вие само ще направите прецедент да се слушатъ хора заинтересовани, пропаднали да се пишатъ всѣкакви работи въ една контестация и Народното Събрание да се занимава съ нея. А контестацията бѣше подкрѣпена поне отъ тия хора които сж видѣли, както сж посочени въ контестацията, както имаше такива случаи миналата година, тогава бѣше свършено другъ въпросъ. Но г. Бурмовъ прави това — да извиняватъ отъ които се занимаватъ съ адвокатство — съ малъ адвокатски маниеръ, само да отиде една анкета да се чуе, че е отишла една анкета да провѣри избора. Воля на Народното Събрание е, ако иска да провѣрява, но азъ ви увѣрявамъ, че нѣма ни да се намѣри и даже, ако дойдатъ до този резултатъ да искатъ касиране на избора, вие пакъ имате тукъ г. Бурова. Тамъ г. Бурмовъ или кѣвто да бѣде другъ не може да излѣзе, ако се съгласи или съ насъ, или съ г. Бурова. Нѣ другъ изходъ. Който е билъ въ Горна-Орѣховица знае това нѣщо. А пъкъ, г-да, ако има нѣидѣ оя сточени партизански страсти, това е въ Горна-Орѣховица и Пазарджикъ, и въ единия и въ другъ градъ има и наши партизани, и други партизани рѣдко е да мине изборъ безъ бой; и азъ се чу какъ този пътъ не стана бой. Вие знаете, че миналата година, когато бѣхъ избранъ съ г. Москоу имаше бой. Тази година чудно ми е, че е мина безъ бой. Тамъ се борятъ ожесточено и борятъ тия двѣ партии, нѣма какво да прави тамъ Бурмовъ и чудно ми е даже какъ е ималъ 1.000 гласа. Може би, да му сж дали 1.000 гласа отъ бивша Кесаревска околия, дѣто има турци, но въ никъ случай той не може да бѣде избранъ. Не иска да го нападамъ тукъ, понеже той отжестува, макаръ и той да напада нѣкои отъ тукъ присѣтствущи; но неговата контестация е малко съчинена прѣпъсти и ще бѣде твърдѣ непохвално отъ стра

на болшинството на Народното Събрание да се подава по такава констестация, пълна съ работи, които нѣма да намѣри.

П. Вжжаровъ: Г-да прѣдставители! Споредъ мене, най-опасното избирателно сръдство е подкупътъ. Азъ съмъ билъ винаги противъ това и съмъ билъ за касирането на всички ония народни прѣдставители, които си служатъ съ тѣзи сръдства. Но за да можемъ да прослѣдимъ, дали този или онзи избираемъ си е служилъ съ това непростително и много опасно избирателно сръдство, то нѣма нужда слѣпо да се водимъ по посоченитѣ факти въ една констестация, а има нужда да се посвѣтваме съ своя разумъ и да видимъ какви сж лицата, които посочватъ тия факти, и тритѣ лица, които сж се борили помежду си, па и самитѣ избиратели. Въ случая ние имаме, отъ една страна, констестаторътъ г. Бурмовъ, лице, което било родомъ отъ Габрово и отишло въ една чужда околия да се кандидатира. Една наша пословица казва: „незванъ гостъ домакину не суди“, или, по-право: „всѣки пѣтелъ на своето купнице може да пѣе“ — и той въ случая, като се кандидатира въ една нему непозната околия, той не е ималъ възможность и прѣдимство прѣдъ всички други тамъ кандидати, освѣнъ ония, които иматъ политическо минало и връзки съ тамошнитѣ хора, какъвто е случаятъ съ г. Димитра Петковъ. Отъ друга страна, ние имаме избраниятъ г. Буровъ и неговия другаръ г. Каранешевъ. Тѣзи двѣ лица, съединени, даватъ една мощна и непобѣдима сила. Азъ това го говоря затуй, защото имамъ положителни свѣдѣния отъ лица незаинтересовани отъ тамошната околия. Единъ пѣтъ така поставена работата, не може да се върва, че ония гласове, които сж получили избранитъ г. Атанасъ Буровъ, г. Ангелъ Каранешевъ и г. Димитъръ Петковъ, сж били придобити посръдствомъ подкупи, а, напротивъ, че тѣ сж ги придобили посръдствомъ тѣхното влияние или довѣрие, което сж имали между тия избиратели. Че дѣйствително, г-да народни прѣдставители, е невѣроятенъ, е неправдоподобенъ посочениятъ въ констестацията фактъ за подкупи, е достатъчно да погледнете, че въ тая избирателна околия гласоподавали сж 8.607 души — повече отъ половината. На едно таква грамадно число избиратели мислите ли да е възможно да се въздѣйствува посръдствомъ подкупъ и то въ такъвъ размѣръ, както се посочва въ констестацията — подкупи по 2—5 л. на всѣки избирателъ? Азъ изчислихъ, че между 2 и 5 л. сръдното число е $3\frac{1}{2}$ л. Ако смѣтнемъ, че г. Атанасъ Буровъ би далъ на всѣки избирателъ по $3\frac{1}{2}$ л., най-малко трѣбва да е далъ само на избирателитѣ си въ брой 11.525 л. и 50 ст., плусъ това: газъ, захаръ и други работи, които се упоменаватъ въ констестацията и които пѣбли да се дадатъ слѣдъ избора! Е, за Бога, до каква баснословна цифра ще се възкачи! И трѣбва ли да върваме на това? Ние трѣбва да нѣмаме разумъ, да се прѣобърнемъ на дѣца, за да повѣр-

ваме всичко, което се посочва въ констестацията. Тѣй щото, въ случая, като имаме насрѣща единъ избирателенъ законъ, който ни опрѣдѣля пѣктя, по който трѣбва да вървимъ, и, отъ друга страна, въ свръзка съ нашия разумъ, ние трѣбва да приемемъ, че фактътъ, който се посочва по отношение на подкупитѣ, е неправдоподобенъ.

Отъ друга страна, азъ не чухъ нѣкои отъ говорившитѣ тукъ да посочи на едно най-силно обстоятелство въ случая, споредъ моето разбиране. Досега всички избори съ правдоподобни случаи на подкупъ, не знамъ защо, минавахме ги мълкомъ. Но въ случая, туй, което е най-сжщественото и което Народното Събрание трѣбва да разрѣши принципиално, това е именно: прѣстѣпното дѣйствие на одного отъ избранитѣ може ли да опорочи избора на неговитѣ другари въ сжщия изборъ, когато за станалитѣ прѣстѣпнитѣ дѣйствия на първи сж чужди? (Докладчикъ Т. Начовъ: Никой не е искалъ това; г. Петковъ е добръ избранъ!) Ако ние всички чухме отъ самата констестация, че въ тѣзи избори само г. Буровъ си е служилъ съ подкупи, тогазъ питамъ: на какво основание, възъ какви причини ние можемъ да считаме, че не е правиленъ изборътъ на г. Каранешева и г. Петкова? (Докладчикъ Т. Начовъ: За Петкова нѣма констестация!) Досега не чухъ това нѣщо да се каже, че ние трѣбва да се произнесемъ, кои сж правилно избрани. Така щото, ние не трѣбва да обобщаваме този въпросъ, а трѣбва да се ограничимъ само за одного отъ избранитѣ; за другитѣ двама отъ избранитѣ, понеже нѣма противъ тѣхъ обвинение за нѣкакъвъ подкупъ, трѣбва да приемемъ, че изборътъ имъ е редовенъ, и да ги провъзгласимъ за такива. Ако бихме приели, че всички тѣзи факти, които сж посочени въ констестацията, за подкупи отъ страна на Атанаса Буровъ, сж правдоподобни, тогава би трѣбвало да уважимъ това искане на 17 члена отъ провърочната комисия, които сж за анкета. Но азъ мисля, г-да, отъ изчислението, което наведохъ, и при оная невъзможность да се изхарчи такава грамадна сума, трѣбва да приемемъ, че това твърдѣние за подкупъ е неправдоподобно, и, като такава, да го оставимъ безъ послѣдствие и въ този случай да приемемъ, че и г. Атанасъ Буровъ е редовно избранъ.

К. Досевъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣди да говоря по самия изборъ, азъ считамъ за нужно да обърна вниманието ви на единъ фактъ, който не бие добръ въ очи. Стана 5—6 души отъ опозицията говориха противъ рѣшението на комисията по доущането анкета по този изборъ и ни единъ отъ господата отъ болшинството не дойде да възрази и да подкрѣпи това, което комисията е рѣшила. (Докладчикъ Т. Начовъ: Азъ го подкрѣпихъ! Азъ съмъ докладчикъ!) Това показва, като че болшинството е прѣдрѣшило този въпросъ. Азъ мисля, че не трѣбва болшинството да гледа на този въпросъ така леко, защото тукъ се касае за трима

наши другари да бждат ли тѣ между насъ или не; и, помѣ се касе за трима наши другари да бждат ли между насъ или не, азъ мисля, че трѣбва въпросътъ да бжде много добръ обясненъ и всѣки съ пълно съзнание да даде вота си за анкета, която се прѣдлага отъ комисията чрѣзъ докладчика. Това искахъ да кажа.

Сега ще се спра по самата контестація. Контестира се изборътъ и се иска отъ комисията анкета по тази контестація, защото единъ отъ избранитѣ, понеже само за него се говори, г. Буровъ. . . (Докладчикъ Т. Начовъ: За двама се говори: за Бурова и за Ангела Каранешевъ!) То се касе за двама, защото и двамата изхождатъ отъ една листа, но въ контестаціята се говори само по адресъ на г. Бурова, защото, види се, да кажатъ за Каранешева, че е подкупвалъ избирателитѣ, много каба ще излѣзе, понеже г. Каранешевъ е бѣдникъ, но да кажатъ за г. Бурова, ще излѣзе, защото е извѣстно, че е богатъ човѣкъ и, слѣдователно, много лесно може да се повѣрва едно такова хвърлено обвинение спрѣмо г. Бурова, че давалъ подкупъ.

Повдигна се въпросъ, дали г. Бурмовъ, контестаторътъ, ималъ право да контестира този изборъ, защото той не е избирателъ въ тази околия, а само е кандидатъ. Азъ не съмъ съгласенъ съ опѣзи господа, които не даватъ право на г. Бурмова да контестира този изборъ, затова, защото, ако единъ кандидатъ има право да назначава свои застъпници и неговиятъ застъпникъ има право да подава отъ негово име всѣкакви заявления до бюрото и, ако щете, да дава особенъ мнѣния по протокола на бюрото и да подписва контестація, толкозъ повече нему принадлежи правото, като кандидатъ и който има право да опълномощава такъвъ, който се ползува съ тѣзи права. Затова въ това отношение смѣтамъ, че г. Бурмовъ е въ правото си да подаде контестація. Но, колкото се касе до самото същество на контестаціята за подкупъ, позволѣте ми да не се съглася съ рѣшението на почитаемата крѣвѣрочна комисия, на която и азъ съмъ членъ, и азъ ще поддържамъ моето мнѣние, което изказахъ и въ комисията. Съгласенъ съмъ съ г. докладчика, съгласенъ съмъ и съ всички ония господа, които твърдятъ, че подкупътъ е едно зло и че подкупътъ е едно прѣстѣпление, което трѣбва да се прѣслѣдва, което трѣбва да се наказва. Азъ съмъ даже на мнѣние, че ние не трѣбва да гледаме на подкупа толкозъ като срдство за опорочване на единъ изборъ само за да го касираме, отколкото да гледаме на въпроса като прѣстѣпление и да се търси наказанието на самитѣ прѣстѣпници, които извършватъ това прѣстѣпление, защото само по този начинъ ще може това зло да се отстрани и да се не допуца у насъ. Ако ние сме съгласни съ това, мисля, че не можемъ да вѣрваме на всѣка контестація отъ подобно естество, и че азъ съмъ правъ въ това, вие ще видиге отъ самото естество на работитѣ, които сж текли,

отъ самитѣ книжа, отъ самата контестація, която контестира изборътъ г. Бурмовъ. Наистинъ г. Бурмовъ има право да контестира, казва г. Начовъ. Никой му не отрича това право. Добръ, ако г. Бурмовъ има право да дава контестація азъ мисля, че и ние имаме право да казваме, г. Бурмовъ не е изразилъ истината въ своята контестація. И това се вижда отъ самия ходъ работитѣ, защото, ако г. Бурмовъ разчиташе стотинка вѣрностъ на това, което е изложилъ своята контестація, азъ мисля, че той щѣше помоли своя другаръ х. Константиновъ и той си удари подписа. Както казахъ и въ комисия вториятъ другаръ, който живѣе въ Горна-Орѣвица, тамошенъ жителъ, е еднакъо богатъ, както е и г. Буровъ. За него може да се прѣдполага може да се хвърли съмнѣние, че ако единиятъ далъ подкупъ, и другиятъ е далъ. Мисля, че той губи пари, непрѣмѣнно би подписалъ, ако вѣрно това. Нѣма да се косна и до третия другаръ отъ Варна, защото него много малко интересува пагубата отъ този изборъ. Азъ съпявамъ, че не е между насъ, но въ всѣки случа не е взелъ участие както е трѣбвало въ борбата да бжде толкова ангажиранъ. Ако х. Константиновъ не е подписалъ тая контестація, човѣкътъ е разходвалъ всецѣло за тоя изборъ, пита може ли да се вѣрва на единъ контестаторъ, единъ човѣкъ, който живѣе самъ въ Търновъ който, освѣнъ една обиколка, може би, друго ни не е далъ? Може ли да повѣрваме това за изборъ, когато нито единъ отъ неговитѣ агити и избиратели, които сж гласоподавали, на 6 1900 души, не се е намѣрилъ да подпише контестація? Може ли да се допусне мнѣнието г. Теня Начовъ, че хората гласоподавали, изгубно не искатъ да си правятъ трудъ — кой ще да дава контестація и да подписва? За да мисля така, трѣбва да не живѣемъ въ България и да знаемъ страститѣ на българскитѣ избиратели, които сж се движили въ деня на избора; само то трѣбва да мислимъ така. Ние знаемъ, че отъ лѣмо до малко всички сж заинтересовани. И много сж заинтересовани въ това отношение долнитѣ работници, отъ втора, трета и четвърта степенъ, отколкото по-големитѣ, а особено въ околия. Забѣлжете, г-да, — на васъ обръна вниманието отъ почитаемото болшинство — че е единствениятъ изборъ, който е станалъ крѣвъ, безъ убийство въ Горна-Орѣховица — единствениятъ изборъ е този! Досега всички изборъ въ Горна-Орѣховица сж ставали съ побойна крѣвопролития. И ако вие рѣчете и по този изборъ да намѣрите причина, за да го опоро и то при туй положение, азъ мисля, че много силно ще бжде за тия хора.

Сетиѣ, казва се въ контестаціята, че на кое си село въ деня на избора на селянитѣ давали пари, по 2, 3, 5 л., но не показва на кретни случаи, а сѣ общо казва, че всички сѣ

ще го засвидѣтелствуватъ. За да бждатъ показани конкретни случаи, трѣбваше да каже: при гласоподаването на избирателитѣ отъ еди-кой си села, на Ивана, на Драгана, на еди-кого даде еди-колко — 2, 3, 5 л. Това е конкретни случаи. Затуй, слѣдователно, за което казва той, нѣма конкретни случаи, а призовава свидѣтелството на цѣлото село. На подобно нѣщо не може да се обръща внимание, нито пъкъ може да се уважи. Само на едно се обръща внимание. Той посочва на другъ единъ фактъ, че на еди-кого си далъ 25 наполеона, на други не знамъ колко и т. н. и видѣли еди-кой си и еди-кой си. Добрѣ, ако приемемъ за минута, че може на тѣхъ да се даде каква да е важностъ — защото се считатъ като конкретни случаи и защото тѣзи бѣха мотивитѣ за да иска болшинството отъ комисията анкета, понеже навекдагъ конкретни случаи — ако е тѣй, питамъ, защо по Дубнишкия изборъ, дѣто избирателитѣ навекдаха по-конкретни случаи, (И въ кой отъ дѣсницата: Не е вѣрно!) вие не искахте да обърнете внимание? Въ констестацията по Дубнишкия изборъ се казваше, че на първомайсторитѣ въ града сж раздадени по 200 л., за да гласоподаватъ еснафитѣ за тѣхъ. Това не е ли подкупъ? Ние какво казахме тогава? Вие и ние, болшинството и меншеството, казахме, че много е естествено единъ пропадналъ кандидатъ да се тжжи и да търси по кой и да е начинъ опорочването на единъ изборъ. Но тѣй, както е изложено въ констестацията, че сж дали на първомайсторитѣ пари, не може да се счита за подкупъ затова, защото всѣки агитаторъ, ако нѣма пари, като тръгне да агитира, ще вземе отъ кандидата, за да има да харчи. А безъ агитатори не става; никой отъ васъ не е излѣзълъ безъ агитатори. Такова значение му придаваме ние. Е добрѣ, защо тогазъ, г-да, вие, които мѣрихте така по избори, не мѣрите сжщо така и по този? Затова ли, че избранитѣ нѣматъ честта да бждатъ отъ болшинството? Азъ мисля, че това не е право — аршинътъ трѣбва да бжде единъ. Както се мѣри за ония господа отъ болшинството при еднакви случаи, така трѣбва да мѣрите и за меншеството. Ако даже допуснемъ това, че е далъ пари на своитѣ агитатори, той ги е далъ намъ за свои разноски. Това не е подкупъ, защото свой човѣкъ не се подкупва. Подкупъ може да бжде само на единъ изборителъ отъ друга партия, отъ друга фракция, и, за да го вземемъ на своя страна, давамъ му пари, а не когато се раздаватъ пари на свои партизани за разноски. Ако това нѣщо го приемете за подкупъ, тогава много надалечъ ще отидемъ: въ такъвъ случай ние ще опорочимъ всички избори. Едвали ще се намѣри тогазъ добъръ изборъ. (Отъ дѣсницата: Както въ 1899 г.) Може би като въ 1899 г., може би като въ 1900 г., като въ 1902 и т. н. Ако вземемъ да гледаме всѣки единъ изборъ по какъвъ начинъ е станалъ, азъ ще кажа, че нѣма ангели, всички сж на едно дередже. Сега при туй положение на констестацията, туй, което е констатирано,

азъ смѣтамъ, макаръ че г. Буровъ и г. Каранешевъ ви заявяватъ, че тѣ на драго сърце приематъ да стане една анкета, защото тѣ вѣрватъ въ своята правда, че изборътъ нмъ е чистъ, това тѣхно мнѣние не е задължително за насъ, защото, даже ако се допусне анкета, много мжчно може да се допусне това, и още повече слѣдъ онова, което каза г. Каранешевъ, че всички свидѣтели, посочени въ констестацията, принадлежатъ къмъ фракцията на стамболиститѣ, и ако тия свидѣтели ги повикате — вие чухте какво каза г. Петковъ — ако се приеме за минута, че всичко това, което казватъ свидѣтелитѣ, е дѣйствително, анкетата не може да се добие до този резултатъ, какъвто се търси въ констестацията, защото не сж хората, които ще дадатъ утвърждение на това, което г. Бурмовъ пише. И щомъ не излиза това, азъ мисля, да пращаме една анкета, то е сѣ едно да се харчатъ на вѣтъра пари и да се създаде съ това единъ лошавъ прецедентъ, защото тогава по всички избори, по които може да дойде една констестация само да каже, че Иванъ, Драганъ вземаха пари и изборътъ е опороченъ, ние трѣбва непрѣмѣнно да вървимъ по сжщия пътъ и да искаме анкета. А пъкъ при едни злонамерени хора — винаги ще се намѣрятъ хора, които безъ да сж знаели нѣщо, безъ да сж чули и видѣли нѣщо — нали е политическа борба, нали знаемъ до каква степенъ се разгорепаватъ хората, до каква крайностъ могатъ да дойдатъ — ще се намѣрятъ 10—20 души, които да кажатъ, азъ чухъ, азъ видѣхъ, и въ такъвъ случай анкетната комисия ще дойде да каже, че при анкетата, която направихме въ еди-кое си село, се явиха Иванъ, Драганъ, които казаха, че ние видѣхме, че Иванъ взе 5 л. И въ такъвъ случай само на основание показанията на 4—5 души анкетата ще бжде права да настоява да се касира изборътъ. И много е естествено това, защото не ще да знае сжщността на работата. Затова азъ ще моля почитаемото болшинство да не донуца анкета, а да се утвърди изборътъ като правилень и редовень.

Другъ би билъ въпросътъ, ако е имало подобни нѣща и ако въ деня на избора, или день-два прѣди избора, когато е ставала агитацията и сж давали пари, би послѣдвало едно заявление до властитѣ да кажатъ: ние се тжжимъ, че еди-кой си раздава пари, ние молимъ полицията да констатира това, или слѣдъ избора стане това, сетѣ сж научатъ, че има подобни нѣща. Ако констестаторътъ бѣше подалъ една тжжба до надлежитѣ власти да констатиратъ това прѣстѣпление и ни прѣдстави едно удостовѣрение за да се види, че той съ врѣме е искалъ касирането на избора и че съ врѣме е далъ нужното заявление на надлежитѣ власти, за да констатиратъ това прѣстѣпление, и че още отначало му е било извѣстно за него, тогава — да, и азъ щѣхъ да бжда за анкета или за касирането, защото може да има тогазъ нѣщо достовѣрно, но сега нѣма нищо такова и азъ моля да се утвърди изборътъ.

Министъръ М. Сарафовъ : Г-да народни прѣдставители! Струва ми се, че начинътъ, по който говори г. Досевъ, не подобава на народенъ прѣдставителъ и не отговаря на самата сѣщностъ на работата. Г-нъ Досевъ се обърна къмъ болшинството като че ли то е обвинителътъ, като че ли то е, което прѣдлага анкета за избора. Тукъ азъ отблъсквамъ всѣкаква помисълъ за нѣкакво рѣшение отъ страна на болшинството, както и намѣреніето да прѣдставятъ болшинството като прѣдложителъ на тази анкета. Г-нъ Досевъ и въ цѣлото си обръщение не бѣше правъ, когато се обръщаше къмъ болшинството да вземе такова или онакова рѣшение. Тукъ има Народно Събрание, което рѣшава, и това Народно Събрание ще се произнесе, та не е хубаво да се сѣщаме за минали врѣмена, когато може би да сѣ ставали такива работи. По отношение натякването, което г. Досевъ направи къмъ болшинството, че никой отъ болшинството не излиза да защищава анкетата, той е съвършено неправъ, защото прѣдложението излиза отъ комисията, комисията си има докладчикъ, и той ви докладва и защищава рѣшението на комисията. Слѣдователно, ако има нѣщо да се оборва или защищава, то е да се защищава или оборва рѣшението на комисията. Азъ мисля, че трѣбва да останемъ въ границитѣ на онова, което е право.

А. Страшимировъ : Г-да народни прѣдставители! Първиятъ изборъ, въ който се спомена нѣщо за подкупи, бѣше Дупнишкиятъ, и азъ още тогава вземахъ думата и казахъ: всичко друго може да се прѣмисли, но когато става дума за подкупи, ние ще трѣбва множко да внимаваме, защото страната ни е бѣдна, подкупитѣ могатъ да вървятъ и тѣ може да подкосятъ отъ коренъ конституционния режимъ у насъ. Затова, когато говорихъ тогавъ, азъ изрично казахъ, че ако е дума даже за нашия изборъ, щомъ има най-малко съмнѣние за подкупи, азъ съмъ съгласенъ да вдигна ръка най-напрѣдъ за анкетирането на избора. Сега, когато става дума за такова едно опорочване, по съмнѣние, на избора, азъ гледамъ отъ всички говорещи тукъ единъ страхъ отъ анкета. Туй показва, или че нѣма поводъ за анкета, или обратното, че нѣмаме довѣрие въ себе си и че чрѣзъ анкета не ще можемъ да узнаемъ истината. Азъ вземамъ за вѣрно първото положение, че въобще народнитѣ прѣдставители не допускатъ сериозностъ въ контестаціята и не искатъ да създадатъ прецедентъ за анкета. Азъ, може би, ще кажа сѣщото, но прѣдварително нека ми бѣде позволено да кажа нѣщо повече.

Г-да народни прѣдставители! Нека не се съмнѣваме или не криемъ истината, у насъ въ изборитѣ има вече подкупи, имаше ги още отъ началото на нашето Освобождение, селянитѣ изъ балканскитѣ села сѣ събирани като овци, давали сѣ имъ по левъ по два и сѣ ги карали да гласоподаватъ. Тукъ има народни прѣдставители — не искамъ да по-

сочвамъ имена — които биха могли може би да признаятъ този грахъ. Това зло расте, и толкозъ повече ще расте, колкото повече сиромашията, отъ една страна, и, отъ друга страна, колкото повече недовѣрието въ политическото боравене у насъ на нашитѣ политически партии расте. Заради това умѣстно е да се загрижимъ сериозно, не можемъ ли да направимъ нѣщо да спремъ това зло, т. е. да му попрѣчимъ поне, защото окончателно да го спремъ не може; то сѣществува и ще сѣществува. Но когато има наличностъ, когато има на лице нѣщо зло, ние не можемъ да отбѣгнемъ да го кажемъ, и не бива да отбѣгваме да го кажемъ. На лице нѣщо зло въ Горна-Орѣховица и въобще въ тѣзи тамъ нѣколко околии има. Вамъ е извѣстно, г-да прѣдставители, нѣма защо да го криемъ, и още повече въ опозиция може да го признаемъ, че има подкупи, че ставатъ подкупи. Вие, отъ болшинството, бихте вдигнали гюрултия, ако туй се кажеше за вашъ изборъ, но когато говоримъ това за опозиционенъ изборъ, вие може да видите, доколко имаме поводъ да разочоплимъ тоя фактъ и да го изкараме на лице прѣдъ Събранието. Че подкупи въ Горна-Орѣховица и въ Кесарево има, това може да не знаятъ само ония, които не се интересуватъ отъ политическитѣ борби у насъ. Азъ съмъ прѣбродилъ, изходилъ тия околии и мога да ви кажа, че тамъ изборитѣ сѣ просто гулий, защото парата играе. И ако нѣма контестації отъ други хора, то е защото тия двѣ партии, стамболисти и народняци, които се борятъ, еднакво си служатъ, еднакво боравятъ съ сѣщото срѣдство. Но боравятъ не само въ Горна-Орѣховица, а боравятъ почти въ всѣка околия у насъ. Може би, нѣма да боравятъ тамъ, където дѣйствително нѣма побогати хора прѣдставители на политическата борба, дѣто случайно изпждени чиновници сѣ излѣзли на лице въ тази борба, а търговцитѣ стоятъ настрана отъ политическитѣ борби и не си харчатъ паритѣ. Само такива рѣдки околии сѣ останали чисти. Щомъ е така работата, ние, когато, отъ друга страна, не си довѣряваме единъ другиму тукъ, когато допускамъ, че анкетата може да бѣде недобросѣвѣстна — защото дѣйствително страститѣ сѣ много изострени, — ще трѣбва да попитаме само за едно: ние не можемъ по вътрѣшно убѣждение да рѣшаваме за изпращане на анкета. Въ Горна-Орѣховица може да е имало подкупи, но ние не сме били тамъ и не знаемъ положително дали е имало подкупи или не; досега ги е имало, но сега като не сме били тамъ, ще трѣбва да знаемъ, давали се този елементъ за контестація, или не. Споредъ мене, контестаціята може да съдържа много вѣрни нѣща, но тѣй както познавамъ г. Бурмова, той като е разполагалъ съ полицейскитѣ органи, като е разполагалъ съ интелигенцията тамъ, могълъ е да констатира тѣзи работи, но той прѣзъ прѣсти е гледалъ на тѣхъ, а сетнѣ е съчинилъ тази контестація върху фактитѣ, които сѣ му били съобщени, а не събрани непосредствено отъ него. Тая

контестация е съчинена, г-да! Защото, ако не бѣше съчинена, какво прави тази интелигенция тамъ, защо ти не се е показала, защо не се е обадила изъ вѣстниците, намъ нищо не се казва. Нема не се знае, че въ Горна-Орѣховица е просто безобразие съ тѣзи подкупи, но никой не се обажда, никой не се обажда и отъ другата страна. Ние имаме власт и тая власт би трѣбвало да служи на законитѣ. Прѣдъ тази власт сѣ правили тази контестация на пропадналиятъ правителствени кандидати. Самиятъ правителственъ кандидатъ ви казва, че старшиятъ стражаръ може да бѣде свидѣтель за даването подкупъ. А какво е правилъ този старши стражаръ? Значи, всичкитѣ органи на обществото, и официалната власт и неофициалната интелигенция, сѣ гледали прѣзъ прѣсти на тѣзи работи и нѣмало е нищо на лице, а само нахърнениятъ кандидатъ е съчинилъ тази контестация върху факти, които сѣ му били посочени и за които ние не знаемъ доколко сѣ вѣрни. Азъ дълбоко вѣрвамъ въ това, но не мога да взема за протестъ това заявление, защото е голо и несъстоятелно. Ние тамъ нѣмаме нищо отъ онова, което би трѣбвало да имаме: самитѣ избиратели трѣбва да дойдатъ да кажатъ: да, това е така, и да подадатъ тамъ заявление, когато и както е трѣбвало, а не както сега, чисто политически. Азъ казвамъ, че може да бѣде истина, но добавямъ, че ако изпратимъ анкета, това ще бѣде лошъ прецедентъ, защото може да ни докара въ едно заблуждение. Днесъ тази контестация излиза отъ правителственъ кандидатъ, утрѣ ще излѣзе отъ опозиционни кандидати. Еднакво ли ще погледнемъ на работата? Не. Колкото да мислимъ, че сме станали олимпийци, сѣ пакъ не можемъ да се изобавимъ отъ заблуждението. Ще дириимъ формалната страна на работата, здрава ли е, вѣрна ли е, внушителна ли е контестацията, може ли да се вѣрва на нея, и тогава ще гласуваме, а не по убѣждение, че въ Горна-Орѣховица ставатъ тѣзи работи. Като гледамъ така на работата, колкото и да съмъ убѣденъ, че въ Горна-Орѣховица ставатъ беззакония, но далечъ не съмъ убѣденъ, че тѣзи беззакония, тѣй както сѣ изложени, могатъ да ни дадатъ поводъ да искаме анкета. Не можемъ да искаме анкета, защото таква контестация може да се дадатъ за всѣки изборъ, и за всѣки изборъ трѣбва да искаме тогава анкета. Тази контестация е несъстоятелна, затова ще гласувамъ за утвърдението на избора.

И. Воденчаровъ: Г-да народни прѣдставители! Съ внимание изслушахъ всички ония оратори, които се изказаха противъ анкетата, а още съ по-големо внимание азъ изслушахъ дебатитѣ, които станаха въ комисията по провѣрката на този изборъ, който е сега прѣдметъ на налитѣ разисквания. Право да ви кажа, че азъ вече имамъ съставено мнѣние, и моето мнѣние по този изборъ е сѣщото онова, което азъ имахъ смѣлостта да кажа и въ провѣрочната комисия. Не щѣхъ да взема думата,

ако не се хвърли такъвъ упрекъ, толкова пативане отъ страна на г. Досева, че болшинството мълчало по този изборъ и, слѣдователно, трѣбвало да се заключи, че то бито прѣдрушило въпроса за анкетата. Това именно за мене не е вѣрно. Не е вѣрно затова, защото доводитѣ, които се изказаха въ провѣрочната комисия, за насъ бѣха убѣдителни, поне за мене бѣха убѣдителни. Между тѣхъ имаше много, но азъ ще кажа, че за честта на избраниитѣ хора, които се обвиняватъ въ подкупничество, въ рушветчишкѣ, за мене най-много убѣдително бѣше обстоятелството, дѣто избраницитѣ имаха смѣлостта по най-тържественъ начинъ да апелиратъ къмъ членовѣтъ на провѣрочната комисия и да искатъ за спазване на своята честъ да се произведе анкета. Това обстоятелство най-много ме убѣди, за да пригърна мнѣнието за извършването на една анкета, защото обвинението, както казахъ, които се хвърлятъ срѣщу господата, къмъ които имамъ най-големо почитание, сѣ не така леки, не такива, както нѣкои искатъ да си ги прѣдставятъ.

Г-да! Нѣмамъ честта да познавамъ лицето, което е подало контестацията, нито мога да се произнесе за неговата морална стойностъ, но, доколкото събрахъ свѣдѣния, той е човѣкъ, който е правникъ, адвокатствува 5—6 години, свършилъ е юридическо образование и поне е, както казахъ въ комисията и тукъ, единъ човѣкъ, който борави съ законитѣ и който, когато туря подписа си за таква обвинение, ако го туря безъ основание, той, споредъ мене, трѣбва да бѣде или голѣмъ сѣрсемятъ, или глупецъ! Защото, г-да прѣдставители, не сѣ така леки обвинението, не сѣ прѣзъ прѣсти измукани фактитѣ, а се говори за крупни прѣстѣпления: посочва лица, които сѣ вземали пари и които сѣ давали пари, и посочва свидѣтели, които сѣ видѣли; посочва факти, които ще бѣдатъ провѣрени. И азъ мисля, че ако въ избирателния законъ сѣ съществувала една непълнота, въ напия правилникъ е допълнена тя съ чл. 12, който казва, че народното прѣдставителство, което е върховенъ сѣдия за правилността и неправилността на изборитѣ, може да сѣди за тази правилностъ само възъ основа на данни и факти, които сѣ посочени въ дневниците и въ разни контестации и опорочаватъ правилността на избора. Това и ще направи анкетната комисия! Азъ мисля, че за честта, както казахъ по-прѣди, на самитѣ избраници ние трѣбва да бѣдемъ послѣдователи, да уважимъ тѣхното искане и да направимъ провѣрка, и, ако се окаже вѣрно това, което се твърди въ контестацията, ние съ чиста съвѣсть ще се произнесемъ, доколко провѣренитѣ факти сѣ установени и, ако сѣ установени, доколко могатъ да опорочатъ или не избора. Това е, което имамъ да кажа и да заявя, че съмъ за анкета по тии причини, които посочихъ по-рано.

Прѣдседателствующъ Д. Е. Поповъ: Има думата г. Ковачевъ.

II. Ковачевъ: Отказвамъ се.

Д. Петковъ: Взехъ думата да кажа още двѣ-три думи, не съ цѣлъ да убѣди болшинството или народното прѣдставителство да отхвърли анкетата, но да обърна внимание на това обстоятелство, че г. Воденчаровъ прави апелъ къмъ Народното Събрание само затова, защото избранитѣ оттамъ г. г. Буровъ и Каранешевъ, които се подозиратъ, тъй да се каже отъ г. Бурмова, че сж правила подкупи, сж заявили, че се съгласяватъ да се направи анкета. Менѣ ми се струва, че ако Народното Събрание тръгне по такъвъ единъ апелъ на г. Воденчарова, ще направи погрѣшка. Защото прѣди нѣколко дена, когато къмъ г. Урумова имаше по-голямъ апелъ, слѣдъ една анкета отъ вѣстникарска комисиия, отъ трибуната тукъ отъ нѣкои господа, болшинството не прие да се направи това, което трѣбваше да се направи, като мислѣше, че не трѣбва да се даде значение на оново полицейско извѣстителство, съ което е билъ съпроводжанъ г. Урумовъ и съ което той се е избиралъ.

Друго искамъ да кажа върху думитѣ на г. Страшимирова. Азъ не съмъ Горнѡрѡховчанинъ, но се избирамъ отъ Горна-Орѡховица нѣколко пѣти вече и ми се вижда твърдѣ странно да се твърди така категорически, че въ Горна-Орѡховица сж ставали изборитѣ съ подкупи. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Вѣрно е!) Моля ви се! Могатъ да говорятъ нѣкои, че ставатъ и подкупи, но азъ ще ви кажа, че това е една легенда, съчинена за тия подкупи, и то отъ наши приятели. Азъ нѣколко пѣти съмъ се избиралъ тамъ, и за мене си поне ще кажа, че нѣмамъ достатъчно пари, за да ги прѣскамъ и да се боря съ Буровци — ако имамъ партизани и ме избератъ, добръ, ако не ме избератъ, пакъ добръ. Легендата, която е създадена въ Горна-Орѡховица, е създадена на това основание, че Буровци сж хора състоятелни и богати, и туй, на което можемъ да имъ завиждаме, е истина, че по-първитѣ хора въ селата имъ дължатъ и че тѣ въртятъ търговия съ солъ, газъ, английски сапунъ и други работи, та ако сж експедирали нѣкъдѣ газъ, захаръ и сапунъ, това е вслѣдствие на това, че хората сж търговци. А пакъ нашитѣ приятели, като сж се случили, че не сж така богати и завиждатъ на търговията имъ и виждатъ, че тѣ печелятъ, казватъ: прѣскаатъ хората пари. И при мене като дохождатъ казватъ: пари прѣскаатъ, бе брате! И азъ да имамъ, и азъ ще отида да разполагамъ съ повече; но азъ като отида, стоя единъ денъ и на другия денъ гледамъ да замина, защото нѣмамъ възможность да харча. Тази легенда, даже ако щете, е пусната отъ наши приятели: като не могатъ друго-яче да надвиятъ, изгубили избора съ 15 и 18 гласа, както бѣше случаятъ съ г. Халачева единъ пѣтъ, който изгуби избора съ 15 гласа, а пакъ въ Кесарево изгубихме съ 1 гласъ — и съ какво се оправдаватъ? — че Буровци иматъ пари и пари прѣскаатъ. Това е чисто партизански маниеръ, но вътрѣ въ Събра-

нието когато рѣшаваме по съвѣсть, менѣ ми се струва, че не трѣбва да обръщаме внимание на работи просто съчинени. Признавамъ, че ако бѣше имало и най-мѣншкото подозрѣние за подкупи, първи хора щѣха да бждатъ нашитѣ приятели, които щѣха да претендиратъ, защото тѣ пропаднаха тамъ. Бждѣте увѣрени, че тѣ не щѣха да стоятъ мирни, а щѣха да направятъ това, както сж го правили и други години: щѣха да подадатъ контестація, ако е имало подобно нѣщо, но тѣ не направиха това. (Министъръ М. Сарафовъ: Г-нѣ Петковъ, не бѣхте ли въ коалиция?) Не! Азъ не бѣхъ въ коалиция, азъ имахъ отдѣлна листа съ Д-ръ Момчиловъ. Тѣ бѣха една листа: г. Каранешевъ и г. Буровъ, а ние бѣхме противната листа. На най-послѣ не може да става и дума за коалиция, защото моитѣ приятели не се съгласяватъ. Та повтарямъ да ви кажа, че тая контестація е просто съчинена и Народното Събрание ще направи най-добръ, ако я остави безъ послѣдствие. Не трѣбва да се водите по такава контестація, защото, увѣрявамъ ви, ако обърнете внимание на такива контестації, въ бждѣщитѣ избори въ всѣка една контестація на първо мѣсто това ще ви нареждатъ, че еди-кои и еди-кои видѣли, че сж дадени подкупи, и по този начинъ ще да отлагате само изборитѣ. Азъ мисля, че и въ миналото Събрание имахме такъвъ случай и не обърнахме внимание, па мисля, че и сега трѣбва да бждемъ благоразумни и да не се водимъ по такива контестації, а да утвърдимъ избора.

Н. Мушановъ: Г-да народни прѣдставители! Ако взехъ думата да говоря и азъ по Горнѡрѡховския изборъ, то е да дамъ нѣкои свѣдѣния на почитаемитѣ прѣдставители по извѣстни въпроси, които биха имали значение сега, защото лицето, което контестира избора, г. Стоянъ Бурмовъ, е билъ мой противникъ въ Дрѣновската околия, и той се бори по избора въ Дрѣново, а не въ Горна-Орѡховица. Това ще бжде важно, мисля, за г. г. прѣдставителитѣ, да могатъ да сждятъ доколко г. Бурмовъ можеше да бжде въ тая околия, кѣдѣто се разиграваше изборната борба, и доколко той може да бжде достовѣренъ, когато дава една добръ мотивирана контестація съ конкретни случаи. Но, г-да, азъ мисля, че г. докладчикътъ и много отъ г. г. прѣдговорившитѣ не схванаха въ сжщность въ какво се състоятъ всички конкретни случаи въ контестацията. Тамъ има три положения. Първото е, че г. Буровъ въ Арбанаси е общавалъ да възнагради всички тия, които гласоподаватъ за него, слѣдъ избора. Има пунктъ, кѣдѣто се говори, че били дадени на лица — указани съ лицата въ контестацията — извѣстни суми, и послѣдниятъ пунктъ е, че въ едно село само, въ с. Сейди-кѡй ако се не лъжа, били подкупени вече непосредствено избирателитѣ. Обаче, г-да, ще заблѣжите, че въ послѣднитѣ два пункта, въ които се говори за подкупи непосредствени на избирателитѣ, тамъ

конкретни случаи нѣма, а е казано, че може да се направи справка отъ всѣки единъ избирателъ отъ селото. При такова положение, менѣ е много странно, какъ г. докладчикътъ и г. Воденчаровъ, двама прѣдставители на извѣстно вече тълкувание, взето по принципъ отъ днешното Народно Сѣбрание, излизатъ да ви говорятъ, че ние съвѣстно трѣбва да отидеме и анкетираме Горнѣборѣховския изборъ. И то ето защо. Азъ никога не съмъ вземалъ думата по дебатитѣ за провѣрката на изборитѣ, но менѣ ми бѣше странно, когато отъ болшинството се дадохъ нѣкои такива тълкувания, които могатъ да иматъ печални послѣдствия. Реакционнитѣ елементи у насъ биха могли да взематъ на знамето си тълкуванието, което даде сегашното либерално болшинство, за да могатъ подъ една външна свобода на изборитѣ да направятъ едни реакционни избори. Защото когато признаваме, че могатъ да трѣгнатъ полицейски пристави и околийски началници заедно съ много стражари да разнасятъ бюлетини и агитиратъ между избирателитѣ, и да казваме, че може да накажемъ тѣхъ лично, но че тия агитации не могатъ да иматъ голѣмо значение за свободата на изборитѣ; когато ние мислимъ, че не е нарушение свободата на изборитѣ, ако не се раздаватъ избирателни карти отъ кметоветѣ — защото можемъ да ги накажемъ, — то тогава може всѣки реакционеръ въ България да си служи съ такива сѣдства въ изборитѣ и при съществуващата ужъ изборна свобода ние ще имаме винаги незаконни избори. И сега се очудвамъ, когато тѣзи прѣдставители на това течение въ Камарата излизатъ и твърдятъ, че ние трѣбва да бждемъ послѣдователни; една послѣдователностъ, задъ която се крие една голѣма непослѣдователностъ. И то ето защо. Общо отъ всички партийни групи се тълкува едно: дотогавъ, докогато нарушенията, които се констатираатъ, не могатъ да иматъ прѣко значение за изхода на избора, трѣбва да се оставятъ настрана, като неимѣющи значение. Цитамъ ви, почитаеми г-да: когато въ една контестація се указва само на конкретни случаи — чена Петка отъ с. Арбанаси, на Драгана отъ с. Сейди-кѡй и на едни-кои си личности сж дадени подкупи отъ Бурова, положимъ, че този фактъ е вѣренъ, мислите ли вие, че трѣбва да се счита, че свободата на избирателитѣ е поругана, или трѣбва да приемете, че като сж подкупени нѣколко личности, то трѣбва да рѣшимъ туй подкупване, туй извуствено опрѣдѣляне волята на хората, да трѣгнатъ съ мене, а не съ други, доволко може да има значение по резултата на избора? Ако конкретни случаи сж указани шестъ, дѣто сж дадени по 100, по 200 л., на какво основание трѣбва да мислимъ, че трѣбва да се счита изборътъ за опороченъ? Туй го говоря именно, почитаеми г-да, за да дойдемъ до онова тълкувание, до което дойде и болшинството. Азъ дѣля моралната свобода отъ законната свобода. Морална свобода е оная, която състои въ възможността на единъ човѣкъ да си опрѣдѣли, да дѣйствува и да знае какво

иска, и иска онова, което е по-добро. Законната свобода е спазване на гаранцитѣ, прѣдвидени въ закона. Ние, като законодатели, трѣбва да искаме да се спазва тя. Когато при изборитѣ, които досега вие разгледахте, кандидатитѣ сж излизали съ такива възвания, които призоваватъ Св. Петра на помощъ, когато други пишатъ, че режия значи дробене на тютюнъ, и други такива безосновни работи, съ които заблуждаватъ, но сполучватъ да се избератъ, защото избирателитѣ не сж били готови всичко да разбератъ, не сж били морално свободни, азъ приемамъ, че не е имало морална свобода, но всички се съгласихте, че нѣма законни нарушения. Въ законната свобода трѣбва да приемемъ, че има законна лъжа, една законна фикция. Но при спазването ѝ ние казваме, че има законна свобода. При това тълкувание, какъ иматъ смѣлостта г. докладчикътъ и г. Воденчаровъ да кажатъ, че трѣбва да се анкета изборътъ, за да се докаже, че фактитѣ сж достовѣрни? Азъ казвамъ, че сж вѣрни — какво прѣко значение може да има това за резултата на изборитѣ? По моето мнѣние, почитаеми г-да, може да има значение само това обстоятелство — и азъ бихъ желалъ, които сж убѣдени, да гласуватъ само затуй за анкета: — ако всички тия хора, които сж получили пари, вслѣдствие на своето социално положение въ мѣстността, сж могли да иматъ влияние да увлѣкатъ тѣщата, която се казва народъ, да избира хора, за които тя не би гласоподавала, трѣбва да се приеме непрѣмѣнно, че нѣма свобода на изборитѣ; но ако се констатира, че сж дадени пари на тия нѣколко лица и тѣ сж ги взели, но не сж могли да повлияятъ върху убѣдливостта на избирателитѣ, тогава подкупътъ не може да има значение за другитѣ хора, които сж гласоподавали. Какъ можете да имате смѣлостта да правите заключение, че всикитѣ други избиратели сж отишли да гласоподаватъ и че била подкупена тѣхната воля, когато подкупътъ на нѣколкото лица не е ималъ значение за тѣхъ? И азъ мисля, че ако г. докладчикътъ мислѣше като мене, би трѣбвало да ни каже, защо отдаватъ значение на тия конкретни случаи, които се указватъ въ контестаціята. Така тълкувамъ азъ тия конкретни случаи, за които се говори въ контестаціята.

Но азъ нѣма да гласувамъ за анкета и нѣма да гласувамъ по слѣдующитѣ съображения. Г-нъ Бурмовъ ми е познатъ отъ младини — за него нѣма да кажа нищо. Той бѣше мой противникъ въ Дрѣновската околия и борбата водихъ съ него. И менѣ ми е много странно, че г. Бурмовъ, който водѣше борбата въ Дрѣновската околия и, ще го кажа ачикъ, който менѣ каза, че отива въ Горнѣборѣховската околия като логей, а държи на избора си въ Дрѣновска околия, излиза да контестира избора въ Горнѣборѣховската околия. Въ Дрѣновската околия борбата бѣше ожесточена. Имаше нѣколко листи. Г-нъ Лафчиевъ отъ народняшката листа отъ една страна, отъ друга страна азъ съ своя другаръ отъ

демократическата партия се борѣхъ, а отъ трета страна и г. Поповъ отъ народно-либералната партия се борѣше заедно съ Бурмова. Тоя послѣдниятъ водѣше борбата въ Дръновската околия, като бѣше ходилъ по-напрѣдъ въ Горноорѣховската околия. Азъ не вѣрвамъ, че тая контестація е правдоподобна по слѣдующитѣ съображения. Отъ факта, който и г. Лафчиевъ може да засвидѣтелствува, че г. Бурмовъ въ понеделникъ замина отъ Дръново; слѣдователно, могълъ е да бѣде въ Търново или въ Горна-Орѣховица въ вторникъ и непосредствено за всичкитѣ факти, за които свидѣтелствува въ контестаціята, не е ималъ възможностъ да знае, слѣдователно, черпилъ ги е посредствомъ други. А пъкъ за мене, почитаеми г-да, когато тѣзи посредници, които създаватъ материала на г. Бурмова да прави контестація, не сж излѣзли сами да се подпишатъ — а тамъ сж показани сѣ интелигентни хора и повечето отъ партията на г. Петкова, — когато тѣ нѣмали смѣлостта да се подпишатъ, азъ мисля, че г. Бурмовъ си е взелъ едно пълномощие, пълномощие, може би, за пѣлътъ, обаче самичкѣ себе си може да е лгалъ. Въ такъвъ случай, ако се убѣдите въ сжщността на работата, че той не е могълъ да знае за тѣзи факти, азъ мисля, че дадената контестація е дадена само да се прави гюрултия. Обаче, нали ние всички казваме, че сме сждебни засѣдатели по изборитѣ! Азъ ще кажа, че и азъ съмъ сждебенъ засѣдател и по моето познанство съ г. Бурмова и при фактитѣ, които той излага, азъ не вѣрвамъ, че има истински работи въ контестаціята, и по тия съображения ще гласувамъ по съвѣстъ за утвърдяването на избора.

Pardon, единъ случай ще искамъ да изпитамъ. Можете ли ми каза, г-нъ докладчикъ, кога е датата на изпращането на контестаціята?

Докладчикъ Т. Начовъ: Тя е подписана на 22 февруарий.

Н. Поповъ: Щемпелтъ кога е?

Н. Мушановъ: (Слѣдъ прѣглеждането на контестаціята.) На 24-й е отъ Търново, а на 25-й е получена въ София; значи, въ законния срокъ. Това е вѣрно, защото видѣхъ, че и въ регистра е отбѣлзано, че е постѣпила на 25-й.

Докладчикъ Т. Начовъ: Г-да народни прѣдставители! Най-напрѣдъ ще заявя върху това, което говориха г. Досевъ, г. Мушановъ и г. Страшимировъ, върху единъ упрекъ, който направиха, като намекнаха, че болшинството имало другъ аршинъ за други избори, а ще има другъ за тѣзи. Заявявамъ, прѣди всичко, че ние не сме още гласували, за да видимъ какъвъ ще бѣде аршинътъ на болшинството, за анкета или противъ анкета; слѣдователно, прѣдварително, още отсега да се говори това, мисля, че тѣзи господа трѣбва да иматъ дертъ: тѣ не сж видѣли още какъвъ е аршинътъ на болшинството, защото още не сме гласували. Ако сж-

дятъ отъ това, което стана въ комисията, азъ имъ заявя, че тоя аршинъ въ комисията не усвоенъ само отъ болшинството, а съ тоя аршинъ и г. Такевъ, и г. Таслаковъ; съ този аршинъ и г. Габровски, и г. Кирковъ. Тѣй щото, а искате да кажете, че болшинството е употребява два аршина, не можете да го кажете, докато не е гласувало. Ако гледатъ отъ това, което комисията е приела, ще кажа, че съ това мѣрило не сж болшинството мѣри, а мѣриха нѣколко фракци. Това е първото, което трѣбва да възрази на тая орактори, които хвърлиха упрекъ къмъ болшинството.

Сега ще възрази на всички онѣзи сжжден които г. г. ораторитѣ направиха въ възразение онѣзи сжждения, които сж ръководѣли комисията да приеме едно рѣшение за анкетиране. Н напредъ на г. Петкова. Г-нъ Петковъ стана и вори, че въ Горна-Орѣховица е имало двѣ пар силни и, слѣдователно, тѣ сж, които могатъ да борятъ тамъ: Стамболовата и народняцката. Е напредъ, азъ мисля, че това казване на г. Петковъ е само негово мнѣние, защото въ дѣлото нѣма само това нѣщо. (Смѣхъ.) Азъ чухъ въ една кръ противното, че, напротивъ, други партии имали т болшинство. Но ние не можемъ да говоримъ работи, които нѣма при дѣлото; тия частни мнѣ не могатъ да съставляватъ прѣдметъ на разиски. Независимо отъ това, азъ мога да възрази на г. Петкова, че у насъ партиитѣ сж много непостоянни, че това число стамболовисти днесъ може да сжществува хичъ, както и народняцитѣ; напредъ, родняцитѣ бѣха болшинство въ Пловдивъ, а ги нѣма хичъ. (Обаждатъ се: Сега сж цанковисти Има мѣста, дѣто хората сж били радослависти сега ги нѣма хичъ. (Н. Габровски: То е мѣсто!) Тѣй щото, не се отнася до туй, дѣ к болшинство има, или въ Горна-Орѣховица как било болшинството; това не може да бѣде предметъ на нашитѣ обаждания и не може нико утвърди кое е истина.

Сега, г. Петковъ въ второто говорене каза че била скърпена контестаціята, че тя съдър въ себе си нѣкои легенди, които обикновено на партизани пуцатъ слѣдъ изборитѣ, когато ги губятъ. Наистина, може да бѣдатъ легенди, всичкитѣ обвинения, че имало подкупи, да бѣ легенди, които, докогато се разнасятъ изъ кръч не могатъ да служатъ за доказателство; но к се прѣнесатъ въ Народното Събрание отъ които иматъ право да сезиратъ Народното Събрание не можемъ да останемъ хладнокрѣвни, а тѣ да обсждимъ и да провѣримъ, защото липек право да се оплаква и насъ законътъ задъ да изслѣдваме и провѣримъ оплакването му. щото, тѣ не сж легенди, но тѣ сж прѣдметъ обсжждане на Народното Събрание.

Каза се отъ г. Петкова: че защо не контести и стамболиститѣ и още каравелиститѣ? Азъ да му кажа, прѣди всичко, че тѣ сж свободи

контестирайтъ или не, както по-рано казахъ, но това не отнема правото на г. Бурмова да контестира самъ. Независимо отъ това, азъ има да възрази, че тѣ нѣматъ толкова интересъ, защото има избрани единъ стамболистъ и единъ каравелистъ; така щото, тѣ до една степенъ сж удовлетворени. Ето и друга една причина, по която да се считатъ удовлетворени, и тя е, че иматъ по единъ човѣкъ въ избраната листа. Въ всѣки случай, или отъ интересъ не сж контестирали, или не сж щѣли, но туй не ни дава право да казваме, че контестацията на г. Бурмова не заслужава никакво внимание. Това е, което иматъ да възрази на г. Петкова.

Сега на г. Вжжарова. Г-нъ Вжжаровъ развиваше едни силогизми, които не сж прави. Той казваше: не е вѣроятно, че г. Буровъ би могълъ да бѣде избранъ, защото той е отъ Габрово, а се кандидатиралъ въ Горна-Орѣховица. Е че ние, ако вървимъ по тая логика, трѣбва всички да си отидемъ оттукъ, защото кой е избранъ въ отечеството си или въ мѣсторождението си? Независимо отъ това, има една евангелска истина, която казва, че нѣма пророкъ прославенъ въ отечеството си. Напротивъ, г. Бурмовъ е ималъ по-голямъ шансъ да бѣде избранъ въ Горна-Орѣховица, ако вървимъ по логиката на г. Вжжарова, отколкото г. Буровъ. (Н. Мушановъ: Отъ колко години живѣе тамъ? И сто пѣти да си даде кандидатурата, нѣма да се избере!) Това е твърдѣ много. Азъ сега възразявамъ на г. Вжжарова, че неговата теория не е права.

Още една невѣрна логика, още една невѣрна смѣтка има. (Глъчка. — Нѣ кой отъ прѣдставителитѣ: Нѣма я въ дѣлото!) Може да я нѣма въ дѣлото, но азъ възразявамъ на г. Вжжарова и оборвамъ неговата логика. То се знае, че я нѣма въ дѣлото. Сега, казваше г. Вжжаровъ, не може да се допусне за вѣроятно туй, защото, ако приемемъ, че дѣйствително г. Буровъ е подкупили по 3, по 5 л. 8.000 избиратели, трѣбва да даде толкова хиляди лева. Най-послѣ трѣбва да знаемъ, че подкупъ може да се дава само на едно лице или на 5 души и съ прѣминаването имъ на едната страна да се рѣши въпросътъ. И този подкупъ опозорява избора. Но това още не ще рече, че трѣбва да стане подкупване на всичкитѣ избиратели. Слѣдователно, тая логика, тия смѣтки, които прави г. Вжжаровъ, сж абсурдъ и за тѣхъ никой не е говорилъ. Говори се конкретно. Тия хора, на които сж дадени пари, може да не сж 8.000, може да не сж и 800 души. Безразлично е колко сж. Може да сж и по-малко души подкупени, но работата е, че е имало подкупи — туй се твърди въ контестацията.

Г-нъ Вжжаровъ забѣлжи още, че може ли подкупитѣ, които е вършилъ г. Буровъ, да опорочатъ избора на останалитѣ други лица? Разбира се, че не може. Споредъ правилника — азъ сега не мога да посоча тукъ на члена, който говори за това, — но знай, че анкетата, когато ще провѣрва една контестация, тя изслѣдва и провѣрва само ония точки, които се съдържатъ въ контестацията, а ако тѣ се

отнасятъ до едно лице, само едно лице може да се касира, ако до двѣ — двама, ако до три — трима. Слѣдователно, ние още не прѣдрѣшаваме въпроса, ако вземемъ едно рѣшение за анкета, че негрѣмѣнно двама или трима ще касираме. Който може да се опорочи, той може да бѣде касиранъ. Слѣдователно, никой не твърди, че съ искането да се назначи анкета, ние излагаме сждбата на лицата, които сж свършени невинни. Това нѣщо никой не го твърди.

Г-нъ Досевъ каза: защо болшинството не говори. Азъ още отначало му отговорихъ, па и сега има да му кажа, прѣди всичко, че упректъ, който той направи, не е справедливъ. Независимо отъ туй, азъ мисли, че трѣбва да се радваме и трѣбва да усвоимъ практиката на ония, които говорятъ за анкета и че нѣма нужда отъ болшинство и отъ меншинство. На това може да възразява само докладчикътъ, който е запознатъ съ дѣлото, а каква нужда има да говорятъ всички единъ по единъ? Това, напротивъ, трѣбва да го приемемъ и ни най-малко трѣбва да считаме, че това е заговоръ. Азъ ви казахъ и по-рано, че това не е заговоръ, защото това мнѣние за анкетиране на тоя изборъ се прие и отъ другитѣ фракции, а ако не говориха отъ болшинството, не говориха и отъ другитѣ фракции. До това врѣме, когато говори г. Досевъ, не бѣха говорили и демократитѣ, не бѣха говорили и земледѣлцитѣ, не бѣха говорили и социалиститѣ. Слѣдователно, на какво основание той изважда такава логика, че като не говорите, ние сте въ заговоръ. Това е една свършена крива логика.

Казва г. Досевъ, че би трѣбвало тази контестация да се подпише и отъ състоятелни човѣкъ, който е билъ тожже богатъ човѣкъ — Хаджи Константиновъ. Може да е харчилъ Хаджи Константиновъ, може да е хвърлялъ пари и да не се интересува. Тия работи изобщо ги рѣшихме и нѣма нужда да се говори. Но това, пакъ повтарямъ да кажа, не доказва, че твърдението на г. Бурмова въ контестацията е невѣрно. Кой знае какви причини има, за да не дава контестация? Може би, да не сж му донесли. (К. Досевъ: Вашето мнѣние какво е?) Кое мнѣние? (К. Досевъ: По този въпросъ!) За кой въпросъ? За Константинова ли? (К. Досевъ: Да!) Азъ не искамъ да зная това, което не съставлява прѣдметъ за мене; азъ не се занимавамъ съ него и мисли, че не е прѣдметъ, по който трѣбва да се занимаваме.

Г-нъ Досевъ заяви още, че не може да се допусне вѣроятността, че е имало подкупъ, и че не може да се счита за подкупъ това, което г. Буровъ е давалъ — ако приемемъ, че е давалъ, — защото той е давалъ пари на свои хора. Добрѣ, ама ние не знаемъ дали хората, на които е далъ пари, сж били свои хора, защото нѣма нищо къмъ дѣлото, отъ което да се види, че тѣ сж били тѣхни хора. Въ дѣлото нѣма такива работи и ние не можемъ да знаемъ, дали дѣйствително всички хора сж на г. Бурова. Твърдѣ е възможно да сж били на другата страна. Независимо отъ това, въ контестацията се

ясно говори, че има избиратели, единъ по единъ, на които сж давани подкупи; всички тѣзи избиратели не сж могли да бждатъ хора на г. Бурова. Даже и да бждатъ, но въпросъ е дали сж виновати тия, които сж взели: тоя, който дава, той опорочва избора. Ние искаме да се прѣмахне тоя порокъ за пари, за намѣрението даже да се раздаватъ пари за да се печели изборътъ. (Н. Цановъ: Г-нъ докладчикъ, Вие не формулирате добръ прѣдложение, защото, споредъ сегашното казване, излиза, че комисията и Вие прѣдлагате, щото двамата да се утвърдятъ, а за единия да стане анкета.) Не така. (Н. Цановъ: Така казахте. Формулирайте добръ прѣдложението си.) Комисията прѣдлага анкетиранието на избора, но отъ анкетата ще се установи, къмъ кого се отнасятъ пороцитѣ, ако има такива, кого досѣгатъ и кого уврѣждатъ. Въ слѣдующето засѣдание, когато ще трѣбва да се рѣши този изборъ, тогава ние ще утвърдимъ или и тримата, или двамата, или само единия. Това е, което гласи правилникътъ. (К. Мирски: Кой е прѣстѣпникъ и кой не е прѣстѣпникъ?) Това е работа на анкетната комисия, която ще отиде да провери тѣзи факти. (Г. Кирковъ: Ние не търсимъ прѣстѣпници; ние търсимъ опороченъ изборъ; листата, която е опорочена, ние ще я касираме.) Ама тукъ има три листи; нѣма съмнѣние, че само опорочената листа ще се касира.

Сега ще отговоря много накратко на г. Мушанова, защото по-рано отговорихъ на това именно, дѣто хвърли упрекъ, че болшинството така мѣрило и инакъ мѣрило; послѣ, ще му отговоря на това, дѣто казва, че нѣмало било конкретни случаи. Тия разсѣждения станаха въ комисията и се прие съ голѣмо болшинство, че има конкретни случаи. Има посочени поименно лицата, които сж получили пари, за да гласоподаватъ. По-голѣми и по-конкретни случаи азъ не разбирамъ. Наистина, има и общи фрази, но за тия общи фрази ние не се занимавахме, ние ги игнорирахме. Има, обаче, пунктове, които сж свършено конкретни. (Г. Кирковъ: Ами знаете ли, дали наистина сжществуватъ такива хора, дали лицата, които сж посочени въ контестацията, наистина сжществуватъ или не? Въ дѣлото има ли такава нѣщо? (Смѣхъ.) Моля Ви, г-нъ Кирковъ, Вие бѣхте въ комисията. (Г. Кирковъ: Да, бѣхъ тамъ!) Сами г. г. Досевъ и Караншевъ казаха, всички тия лица, които се посочватъ, сж стамболовисти. Тѣ казватъ, че сж всички стамболовисти. Никой не оспорва, че сжществуватъ такива лица и, ако не сжществуватъ, какво ще има да загуби Народното Събрание, ако направи една анкета. Тогава ще се види, че това е една легенда, и ще се върне назадъ.

Повече отъ тѣзи обяснения нѣма защо да давамъ аслж, но както обичате.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Г-да народни прѣдставители! Има записани още 7 души оратори и азъ както прѣдвиждамъ, тѣ ще говорятъ

по-дълго, така щото днесъ нѣмаме физическа възможность да свършимъ тия дебати.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Нека се продължи до 8 ч., та колкото могатъ да говорятъ.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Въ всѣхъ случай, нѣма да се свършатъ днесъ прѣднията (Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: Споредъ правилника, трѣбва да се продължи до 8 ч.) Прѣдседателството не е въ намѣрение да се продължи засѣданието до 8 ч., защото е много уморено.

Ц. Таслаковъ: Не може да се не продължи защото има въпросъ, който е захванатъ вече!

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Моля в се. Има 8 души записани.

Прѣди да се вдигне засѣданието, ще наредим дневния редъ. (Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: Чакайте!) Какво ще чакаме? Азъ не мисля да продължа засѣданието, защото съмъ уморенъ.

Я. Забуновъ: Азъ ще говоря по дневния редъ. Азъ имамъ да направя двѣ прѣдложения: първо: е да засѣдаваме утрѣ.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Моля в се, г-да, седнѣте на мѣстата си, за да се разберемъ.

Я. Забуновъ: Азъ ще моля прѣдседателството да се съгласи да се тури утрѣ на пръвъ дневен редъ законопроектътъ за градобитнината.

Единъ прѣдставителъ: Утрѣ, споредъ правилника, нѣма засѣдание.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Полагамъ на гласуване прѣдложението на г. Забунова.

Д-ръ Н. Генадиевъ: Това прѣдложение и двѣ части: г. Забуновъ прѣдлага да има утрѣ засѣдание, и, послѣ, той прѣдлага на пръвъ дневен редъ законопроектътъ за градобитнината.

Я. Забуновъ: Първото оттеглямъ.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Кои приематъ прѣдложението на г. Забунова, моля си вдигнатъ ржката. (Гласове: Болшинство. Други гласове: Меншинство.)

Моля г. г. квесторитѣ да прѣброятъ гласове:

Квесторъ Т. Начовъ: (Прѣброява гласоветъ) Нѣма болшинство, гласуватъ 47.

Д. Драгиевъ: Има болшинство!

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Знае Събранието не приема прѣдложението на г. Забуно

На слѣдующъ дневенъ редъ ще бѣде отговорътъ на г. Министра на Търговията и Земледѣлието по интерпелацията на г. Арсениева; подиръ това, докладътъ на провѣрочната комисия, а слѣдъ това означенитѣ за първо четене прѣдложения.

Споредъ правилника, слѣдующето засѣдание ще бѣде въ петъкъ.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 7 ч. и 40 м. вечерята.)

Подпрѣседатели: { Д. К. Поповъ.
А. Франгя.

Секретаръ: И. Еневъ.

Началникъ на Стенографическото бюро: Т. Гължбовъ.